

Persiska

– en introduktion till
skrift och uttal

Morgan Nilsson

Innehåll

1. Tecknen för ljuden /â/, /d/, /r/, /z/, /u/	5
2. Ljudet /o/	8
3. Tecknen för ljuden /b/, /p/, /t/, /n/, /i/	9
4. Utsmyckad form av tecknen för ljuden /b/, /p/, /t/, /n/, /i/	15
5. Tecken för ljuden /s/, /š/	20
6. Utsmyckad form av tecknen för ljuden /s/, /š/	26
7. Tecken för ljudet /m/	29
8. Tecknen för ljudet /l/	36
9. Tecknen för ljudet /k/	40
10. Tecknen för ljudet /g/	46
11. Tecknen för ljuden /y/, /v/	50
12. Tecknen för ljudet /f/	55
13. Tecknen för ljuden /j/, /c/, /x/	60
14. Utsmyckad form av tecknen för ljuden /j/, /c/, /x/	67
15. Tecknen för initialt /â/, /u/, /i/	69
16. Tecknen för ljuden /e/, /h/	73
17. Tecknet för ljudkombinationen /lâ/	80
18. Tecknet för ljudet /ž/	83
19. Vokalerna /e/, /a/, /o/	85
20. Tecknen för ljudet /q/	106
21. Tecken som främst förekommer i arabiska lånord	108
22. Tecknen för stöt	121
23. Lång konsonant	127
24. Stunt /v/	129

1. Tecknen för ljuden /â/, /d/, /r/, /z/, /u/

Den persiska skriften bygger på den arabiska och skrivs från höger till vänster. Skillnaden består framför allt i att man i det persiska alfabetet har några fler bokstäver för att beteckna ljud som inte finns i arabiskan.

Den persiska skriften är precis som den arabiska ett slags skrivstil där bokstäverna hänger ihop och i någon mån får olika form beroende på vilka bokstäver som föregår och följer, men det är egentligen inte så komplicerat som det kan låta.

Fem av de vanligaste bokstäverna är mycket enkla. De sammanbinds aldrig med efterföljande bokstav. Efter dessa tecken lyfter man alltid pennan och börjar på nytt. De fem bokstäverna är

ا = â

Ett bakre eller ”mörkt” *a* som i standardsvenskans *mat*.

د = d

Som svenskt *d*.

Sist i ord mister det dock ofta helt eller delvis tonen och låter nästan som *t*.

ر = r

Något mindre rullande än i svenskan.

Det låter därför ibland ganska ”amerikanskt”.

ز = z

Som *z* i engelskans *zoom*, dvs. ungefär som en flugas surrande ljud.

Sist i ord mister det dock ofta helt eller delvis tonen och låter nästan som *s*.

و = u

Som i svenskans *bo*, men utan lika spända läppar.

Med dessa fem bokstäver kan man redan bilda en rad ganska vanliga persiska ord. Lyssna och följ med i listan nedan. Lyssna först ett par gånger och försök sedan att läsa orden på egen hand. När du läst på egen hand några gånger bör du kontrollera att du uttalar rätt genom att på nytt lyssna på ljudfilen.

1 a. Enkla persiska ord

داد han/hon gav; rättvisa; rop

دود rök

دور avlägsen

دارا rik

دارو medicin

رو yta, ovansida; på

رود flod

روز dag

راز hemlighet

زار jämmer

زور styrka, kraft, makt

زود tidigt, genast

/dâd/, /dud/, /dur/, /dârâ/, /dâru/, /ru/, /rud/, /ruz/, /râz/, /zâr/, /zur/, /zud/.

1 b. Sammansatta persiska ord

زوردار stark, mäktig

/zurdâr/ av /zur/ kraft, styrka + /dâr/ havande, som har.

1 c. Persiska namn

دارا

/dârâ/ Dara, mansnamn (rik).

2. Ljudet /o/

Tecknet **و** uttalas oftast /u/ som i svenskans *bo*, men i vissa ord uttalas det /o/ som i svenskans *tå*. Detta gäller framför allt i lånord. Precis samma otydlighet råder även i svenskan. Bokstaven *o* uttalas ju i vissa ord, i synnerhet i lånord, som *å*. Både i persiskan och i svenskan kan ibland samma ord uttalas på båda sätten med två olika betydelser, jämför t.ex. **kort fotografi** och **kort inte lång**.

2 a. Enkla persiska ord

دو två

دور avlägsen

دور varv; runt

/do/, /dur/, /dor/.

3. Tecknen för ljuden /b/, /p/, /t/, /n/, /i/

Nu följer fem bokstäver vars viktigaste komponent är en, två eller tre prickar över eller under en liten hake.

ب = b

Som svenskt *b*.

Sist i ord mister det dock ofta helt eller delvis tonen och låter nästan som *p*.

ي = i

Som i svenskans *fin*, men med mindre spända läppar.

پ = p

ن = n

ت = t

Observera att dessa fem bokstäver, precis som majoriteten av bokstäver i det persiska alfabetet, skrivs samman med efterföljande bokstav. Alltså sammanskrivs t.ex. با som با /bâ/ och پیر som پیر /pir/.

De fem bokstäverna ا, د, ر, ز, و som presensterades i föregående avsnitt utgör däremot undantag. Dessa tecken sammanskrivs aldrig med efterföljande bokstav.

3 a. Enkla persiska ord

با med

بابا pappa

باد vind, blåst

بار börda, last

باز öppen

بازو arm

بانو dam

بو doft

بور blond, ljushårig

بید pil (*träd*); mal (*djur*)

بیدار vaken

بیزار trött på ngt, uttråkad

پا ben

پادو springpojke

پارو åra

پیاز lök

پير gammel (*om person*)
پيروز lyckosam, segerrik
تا till
تار mörk; sträng, tråd, fiber
تو i, på (*vard.*); insida
تو du
تور nät
تير kräftan (*persisk månad*)
تيز skarp
دید blick
دير sent
ريا hyckleri
ريز jätteliten, pytteliten
زانو knä
زياد mycket
زيبا vacker
زير botten; under, nedanför

نو ny

نور ljus (*subst.*)

نوزاد spädbarn till sammansatta

نیرو kraft, styrka

نیز också

/bâ/, /bâbâ/, /bâd/, /bâr/, /bâz/, /bâzu/, /bânu/, /bu/, /bur/, /bid/, /bidâr/, /pâ/, /pâdo/, /pâru/, /piâz/, /pir/, /piruz/, /tâ/, /târ/, /tu/, /to/, /tur/, /tir/, /tiz/, /did/, /dir/, /riâ/, /riz/, /zânu/, /ziâd/, /zibâ/, /zir/, /no/, /nur/, /nozâd/, /niru/, /niz/.

3 b. Persiska verbformer

Här möter vi verbformer i imperfekt. Stammen slutar på **د**, vilket är den ändelse som används för att bilda formerna för förfluten tid.

Imperfektformerna i tredje person singular (han, hon, den, det) saknar någon ytterligare böjningsändelse och består alltså bara av stammen.

Vi möter här även andra person plural (ni) av olika verb. Dessa har alltid ändelsen **ید**.

Slutligen träffar vi på ett par imperativformer. Dessa börjar på **ب**.

بود han, hon, den, det var

بودید ni var

یا kom!

بیا hämta!, ta med dig!

بیارید hämta!, ta med er!

دارید ni har

دید han, hon såg

دیدید ni såg

/bud/, /budid/, /biâ/, /biâr/, /biârid/, /dârid/, /did/, /didid/.

3 c. Sammansatta persiska ord

بادپا snabbfotad

باددار svullen, jäst, uppblåst

بازدید besök, inspektion

پادار stabil, solid

دادویداد skandal

دیدار möte, träff, besök

دیروز i går

زیرورو huller om buller

نوروز nyårsdagen (21 mars)

/bâdpâ/ av /bâd/ vind + /pâ/ ben, /bâddâr/ av /bâd/ vind + /dâr/ havande, som har, /bâzdid/ av /bâz/ xx + /did/ xx, /pâdâr/ av /pâ/ ben + /dâr/ havande, som har, /dâdobidâd/ av /dâd/ + /o/ och + /bi/ utan, -lös + /dâd/, /didâr/ av /did/ xx + /âr/ xx, /diruz/ av /di/ + /ruz/ dag, /ziroru/ av /zir/ under + /o/ och + /ru/ ovanpå, /noruz/ av /no/ ny + /ruz/ dag.

3 d. Icke-persiska namn

Läsövningar som innehåller namn bör du först försöka läsa igenom en gång innan du lyssnar på ljudfilen.

بودا، تانزانيا، تيرانا، رواندا

/budâ/ Buddha, /tânzâniâ/ Tanzania, /tirânâ/ Tirana, /ruândâ/ Rwanda.

3 e. Lånord

Även läsövningar som innehåller lånord bör du försöka läsa igenom en gång innan du lyssnar på ljudfilen. Försök komma på vad orden betyder.

بار، باز، بازار، پاندا، پودر، پوند، پیانو، تابو، تاتار، توبا،

رادار، رادیاتور، رادیو، راند، روند

/bâr/ bar, /bâz/ bas (motsats till syra), /bâzâr/ bazar, marknad, /pândâ/ panda, /pudr/ pulver, puder, /pond/ pund (valuta), /piâno/ piano, /tâbu/ tabu, /tâtâr/ tatar, /tubâ/ bastuba, /râdâr/ radar, /râdiâtor/ radiator, element, /râdio/ radio, /rând/ boxnings-, brottningsrond, /rond/ runda.

.

4. Utsmyckad form av tecknen för ljuden

/b/, /p/, /t/, /n/, /i/

I språk som använder latinska bokstäver är den viktigaste markören för ordgräns ett mellanslag, dvs. ett tydligt uppehåll mellan orden. I persisk skrift är avståndet mellan orden inte lika viktigt. I stället är det så att man skriver en extra utsmyckande ”släng” efter de flesta bokstäverna när de står sist i ett ord. De första fem bokstäverna som presenterades har ingen sådan utsmyckad form, utan förekommer alltid bara i en och samma form. De följande fem bokstäverna med prickar som just presenterats har dock en särskild utsmyckad form som används när dessa bokstäver hamnar sist i ett ord. Då placeras prickarna också ungefär mitt för den utsmyckande slängen och slängen har dessutom lite olika form för de olika bokstäverna. Vid bokstaven /i/ brukar faktiskt de två prickarna så gott som alltid utelämnas under den utsmyckade formen sist i ord.

sist		inuti ord
ب	b	ب
پ	p	پ
ت	t	ت
ن	n	ن
ی	i	ی

4 a. Enkla persiska ord

باب port, dörr

باران regn

بارون regn (*talspråk*)

بازی lek, spel

بوران snöstorm

بی بی fru, dam, tant, mormor

بینی näsa

پیت plåtdunk

تاب hetta, glöd, sken

تابوت likkista

تازی jakthund

توت mullbär

توتون tobak

توری nät

دین tro, religion

ران lår

زوبین spjut

زین sadel

ناب ren, oblandad

نان bröd

نون bröd (*vardagligt*)

نی نی bebis

/bâb/, /bârân/, /bâzi/, /burân/, /bini/, /pit/, /tâb/, /tâbân/, /tâbut/, /târi/, /tâzi/, /tut/, /tutun/, /turi/, /din/, /rân/, /zubin/, /zin/, /nâb/, /nân/, /nun/, /nini/.

4 b. Persiska verbformer

Nu möter vi även andra person singular (du) av verb i imperfekt. Dessa former har som synes ändelsen **ی** .

Konjunktiv (futurum) används för att beteckna handlingar som ännu inte utförts. Formerna är i princip desamma som i imperativ. Enda skillnaden är 2 pers. sing. (du) som saknar personändelsen **ی** i imperativ, men har denna ändelse i konjunktiv (futurum).

بودی du var

بیاری du ska, skulle hämta, ta
med dig

دادی du gav

داری du har

دیدی du såg

/budi/, /biâri/, /dâdi/, /dâri/, /didi/.

4 c. Sammansatta persiska ord

Observera framför allt avledningsändelsen **بی** som används för att bilda både substantiv och adjektiv.

بادبان	segel
بارانی	regnrock
بی بو	luktlös
بیداد	förtryck, orättvisa
بی زور	kraftlös
پیروزی	seger
پیری	ålderdom
تابان	skinande, strålande
تابدار	skinande, strålande
دوربین	kikare
دیندار	religiös, from
زیادی	överflödigt, onödig
ناباب	olämplig, opassande
نورانی	ljus (<i>adj.</i>)

/bâdbân/, /bârâni/, /bibu/ av /bi/ utan och /bu/ lukt, /bidâd/, /bizur/, /piruzi/, /piri/, /tâbân/, /tâbdâr/, /durbin/ av /dur/ långt och /bin/ se, /dindâr/, /ziâdi/, /nâbâb/, /nurâni/.

4 d. Persiska namn

پوران

/purân/ Puran, kvinnonamn.

4 e. Icke-persiska namn

بوروندى، بی پی، تارزان، تورین، دانوب

/burundi/ Burundi, /bi pi/ BP (British Petroleum), /târzân/ Tarzan, /turin/ Turin, Torino, /dânuv/ Donau.

4 f. Lånord

باتون، بارون، پاپ، پاپیون، پارازیت، پارتی، پارتیزان،

پوتین، پیپ، تورات، تورین، تیتان، دیوپتری، رادون،

زیپ، نیترات

/bâtun/ batong, /bâron/ baron, /pâp/ påve, /pâpion/ rosett, /pârâzit/ parasit, /pârti/ varuparti, party, /pârtizân/ partisan, /putin/ stövel, /pip/ pipa, /torât/ toran, moseböckerna, /turbin/ turbin, /titân/ titan, /dioptri/ dioptri, /râdon/ radon, /zip/ dragkedja, /nitrât/ nitrat.

Materialet bearbetas och utvecklas fortlöpande.

Om du är intresserad av fortsättningen är du välkommen att höra av dig till

mail@morgannilsson.se

Alla synpunkter på materialet mottas också tacksamt.

5. Tecken för ljuden /s/, /š/

Nu fyller vi på med ytterligare två mycket vanliga bokstäver.

س = s

ش = š

som i engelskans *she*

5 a. Enkla persiska ord

سان sätt, vis; kontroll

سار stare

ساری smittsam

سو riktning

سوت flöjt

سود vinst, förtjänst

سور fest

سی trettio

سیب äpple

سیر mätt; vitlök

سیم ledning, tråd, kabel

سینی	bricka
شاد	glad
شور	salt (<i>adj.</i>)
شیب	backe
شیر	mjölk, lejon
باستان	antik, gammal
بیست	tjugo
پاسور	rival, motspelare
پوست	hud, skinn, bark
پییسی	spetälska
پیشانی	tur, lycka; panna
پیشی	kisse, kissekatt
داستان	berättelse, novell, saga
دوست	vän
راست	sann, riktig, höger
روستا	by
ریز	pytteliten, detalj

زیست tillvaro, existens

ناشتا på fastande mage

/sân/, /sâr/, /su/, /sut/, /sud/ /sur/, /si/, /sib/ /sir/, /sim/, /šâd/, /šur/, /šib/, /šir/, /bist/, /pâsur/, /pust/, /pisi/, /pišâni/, /piši/, /dâstân/, /dust/, /râst/, /rustâ/, /riz/, /zist/.

5 b. Persiska verbformer

شورید han, hon gjorde uppror
شوریدی du gjorde uppror
شوریدید ni gjorde uppror
باشی du ska, skulle vara
باشید ni ska, skulle vara, var!
بوسید han, hon kysste, pussade
بوسیدی du kysste, pussade
بوسیدید ni kysste, pussade
داشت han, hon hade
داشتی du hade
داشتید ni hade

/šurid/, /šuridi/, /šuridid/, /bâši/, /bâšid/, /busid/, /busidi/, /busidid/, /dâšt/, /dâšti/, /dâštid/.

5 c. Sammansatta persiska ord

بوستان	trädgård
بیست و دو	tjugotvå
سی و دو	trettiotvå
پیشاب	urin
پیشبین	förutseende
پیشبینی	framsynthet, prognos
پیشتاز	vägvisare, guide
داروساز	apotekare, farmaceut
دوزیست	amfibie
دوستی	vänskap
راستی	förresten
روبوسی	kindkyss
ریزین	mikroskop
زیر پوست ؟	underhud
ساربان ؟	kamelförare
شادی	glädje, lycka

شیرین söt

/bustân/, /pišâb/, /pišbin/, /pišbini/, /pištâz/, /dârusâz/, /dozist/, /dusti/, /râsti/, /rubusi/, /rizbin/, /zirpust/, /sârbân/, /šâdi/, /širin/.

5 d. Persiska namn

پاشا، سارا، ساری، ساسان، سوزان، سیستان، شیراز،

شیرین

/pâšâ/ *Pasha*, persiskt mansnamn, /sârâ/ *Sara*, persiskt kvinnonamn, /sâri/ *Sari*, stad med c:a 600.000 invånare 25 mil norr om Teheran nära Kaspiska havets sydkust, /sâsân/ *Sasan*, persiskt mansnamn, /suzân/ *Suzan*, persiskt kvinnonamn, /sistân/ *Sistan*, region i södra Iran, /širâz/ *Shiraz*, Irans tredje största stad, c:a 1.750.000 invånare, belägen 1600 m.ö.h. mitt i södra halvan av Iran, 93 mil söder om Teheran, 50 mil söder om Esfahan, en gång Persiens huvudstad, i dag huvudstad i provinsen Fars, /širin/ *Shirin*, persiskt kvinnonamn.

5 e. Icke-persiska namn

بوتسوانا، بوستون، بوسنی، توشیبا، ساتورن، سودان،

سیا، سیدنی، ناسا

/botsuânâ/ *Botswana*, /boston/ *Boston*, /bosni/ *Bosnien*, /tošibâ/ *Toshiba*, /sâturn/ *Saturnus*, /sudân/ *Sudan*, /siâ/ *CIA*, /sidni/ *Sidney*, /nâsâ/ *NASA*.

5 f. Lånord

پاراشوت، پاسپورت، پیانیست، توریست، روس،

سادیست، ساردین، سانسور، سوپ، سوپاپ، سودا،

سونات، سویت، سیانور، شاسی، شو، شوربا

/pârâşut/ fallskärm, /pâsport/ pass, /piânist/ pianist, /turist/ turist, /rotasion/ rotation, /rus/ ryss, /sâdist/ sadist, /sârdin/ sardin, /sânsur/ censur, /sup/ soppa, /supâp/ ventil, /sodâ/ sodavatten, /sonât/ sonat, /suit/ svit, /siânur/ cyanid, /şâpol/ keps, /şâsi/ chassi, /şol/ show, /şurbâ/ en slags tjock soppa.

6. Utsmyckad form av tecknen för ljuden

/s/, /š/

Även dessa båda bokstäver har en utsmyckad form sist i ord.

sist		inuti ord
س	S	س
ش	Š	ش

6 a. Enkla persiska ord

دوش skuldra, axel

ساس vägglus

پیش mera

پاس vakt

پیش framsida

تاس tärning; flintskallig

ریش skägg

/sâs/, /biš/, /pâs/, /piš/, /tâs/, /riš/.

6 b. Persiska verbformer

باش var!

/bâš/.

6 c. Sammansatta persiska ord

پیشاپیش i förväg

زیرپوش underkläder

ریشدار skäggig

/pišâpiš/, /zirpuš/, /rišdâr/.

6 d. Persiska namn

سیروس

/sirus/ *Sirus*, persiskt ???namn.

6 e. Icke-persiska namn

پاریس

/pâris/ *Paris*.

6 f. Lånord

باس، بورس، پاپيروس، دوش، زاپاس، سوسيس،

سينوس، شانس

/bâs/ bastuba, /burs/ börs, stipendium, /pâpirus/ papyrus, /duš/ dusch, /zâpâs/ reservdäck, /sosis/ wienerkorv, /sinus/ sinus, /šâns/ tur.

7. Tecken för ljudet /m/

Nästa bokstav följs av ett nedhängande streck i den utsmyckade formen.

sist

م

m

inuti ord

م

7 a. Enkla persiska ord

ما vi

مار orm

ماست jogurt

مو hår

مور myra

موز banan

موش mus, råttor, sork

موم vax

ميان centrum, mitten

مينو paradiset, himmelen

میز bord

ميزان mått, mängd; likadan

میش får, tacka
بادام mandel
بام yttertak
بیمار sjuk, patient
پیرامون omkrets
دام fälla; boskap
داماد brudgum
دامان kjol
رامی bågskytt
ریسمان snöre, rep
سازمان organisation
سام het ökenvind
سامان bohag; ordning, system
سوسمار krokodil
سیم ledning; silver
سینی bricka
شام kvällsmat

نام namn

ناموس heder, ärbarhet

نیم halv

/mâ/, /mâr/, /mâst/, /mu/, /mur/, /muz/, /muš/, /mum/, /miân/, /miz/, /mizân/, /miš/, /bâdâm/, /bâm/, /pirâmun/, /dâm/, /dâmâd/, /dâmân/, /râmi/, /rismân/, /sâzmân/, /susmâr/, /sim/, /sini/, /šâm/, /nâm/, /nâmus/, /nim/.

7 b. Persiska verbformer

Presens markeras med prefixet می som alltid är betonat och uttrycker att handlingen är en fortgående process med en viss utsträckning i tiden. Detta prefix bör helst inte skrivas samman med verbet.

Vidare dyker det upp verbformer i första person plural (vi). Dessa har alltid ändelsen میم.

بودیم vi var

ماندی du stannade kvar

ماند han, hon stannade

ماندیم vi stannade kvar

ماندید ni stannade kvar

می بازی du förlorar

می بازییم vi förlorar

می بازیید ni förlorar

می بوسی du pussar
می بوسیم vi pussar
می بوسید ni pussar
می بینی du ser
می بینیم vi ser
می بینید ni ser
می دوزی du syr
می دوزیم vi syr
می دوزید ni syr
می دونی du vet
می دونیم vi vet
می دونید ni vet
می میری du dör
می میریم vi dör
می میرید ni dör
دادیم vi gav
داریم vi har

داشتیم vi hade

دیدیم vi såg

/bud-im/, /mândi/, /mând/, /mândim/, /mândid/, /mi-bâzi/, /mi-bâzim/, /mi-bâzid/, /mi-busi/, /mi-busim/, /mi-busid/, /mi-bini/, /mi-binim/, /mi-binid/, /mi-duni/, /mi-dunim/, /mi-dunid/, /mi-duzi/, /mi-duzim/, /mi-duzid/, /mi-miri/, /mi-mirim/, /mi-mirid/, /dâdim/, /dârim/, /dâštīm/, /didim/.

7 c. Sammansatta persiska ord

میزبان värd
بادامی oval, mandelformad
بی سامان hemlös
بی سامانی hemlöshet
بیماری sjukdom
بیمو flitskallig
رومیزی bordsduk
ریسمان باز lindansare
سیماب kvicksilver
سیمپوش kabelisolering
بی نام anonym, utan namn
دونیم kluven

/mizbân/, /bâdâmi/, /rumizi/, /rismân-bâz/, /simâb/, /simpuš/, /bi-nâm/, /donim/.

7 d. Persiska namn

رامين، سامان، سيما، سيمين، ماد، مازيار، ميترا، ميران،

مينا، مينو، نима

/râmin/ Ramin (man), /sâsân/ Sasan (man), /simâ/ Sima (kvinna), /simin/ Simin (kvinna), /mâd/ Medien, historisk benämning på den nordvästra delen av Iran som utgjorde centrum i det första persiska riket, /mâziâr/ ??namn, /mitrâ/ Mitra (kvinna), /mirân/ Miran (efternamn), /minâ/ Mina (kvinna), /minu/ Mina (kvinna), /nimâ/ Nima (man).

7 e. Icke-persiska namn

توماس مان، روم، رومانی، زامبیا، سان مارینو، مادرید،

موریتانی، میامی، میتسویشتی، میسیسیپی، مینیاپولیس،

نامیبیا

/tomâs mân/ Thomas Mann, /rum/ Romariket, /români/ Rumänien, /zâmbiâ/ Zambia, /sân mârino/ San Marino, /mâdrid/ Madrid, /moritâni/ Mauretanien, /miâmi/ Miami, /mitsubiši/ Mitsubishi, /misisipi/ Mississippi, /miniâpolis/ Minneapolis, /nâmbiâ/ Namibia.

7 f. Lånord

بامبو، بیوشیمی، پانتومیم، پانوراما، پیرامید، تامپون،

تیتانیوم، تیم، دوما، دینام، دینامیت، رادیوم، راسیسم،

رومبا، ریتم، زوم، سادیست، سادیسم، سامبا، سامی،
 سانتیم، سیمان، سی‌دی‌رام، شامپانی، شامپو، شیمی،
 شیمیست، مات، ماتریس، مادام، مارس، مارش، ماشین،
 ماشین‌یست، مامان، ماموت، مانتو، موتاسیون، موتور،
 موسیو، مومیا، میسیون، مین، مینیاتور، مینیوم، نازیسم

/bambu/ bambu, /biošimi/ biokemi, /pantomim/ pantomim, /pânorâmâ/ panorama, /pirâmid/ pyramid, /tâmpoŋ/ vaddtuss, /titâniom/ titan, /tim/ team, /dumâ/ дума, Ryssland parlament, /dinâm/ dynamo, /dinâmit/ dynamit, /râdiom/ radium, /râsism/ rasism, /rumbâ/ rumba, /ritm/ rytm, /zum/ zoom, /sâdist/ sadist, /sâdism/ sadism, /sâmbâ/ samba, /sâmi/ semit, semitisk, /sântim/ centime (myntslag), /simân/ cement, /sidirâm/ cd-rom, /šâmpâni/ champagne, /šâmpu/ shampo, /šâmpion/ champinjon; champion, /šimi/ kemi, /šimist/ kemist, /mât/ matt (utan glans), /mâtris/ matris, /mâdâm/ madam, /mârs/ mars, /mârš/ marsch, /mâšin/ bil, /mâšinist/ maskinist, /mâmân/ mamma, /mâmut/ mammut, /mântol/ ytterrock, /mutâsion/ mutation, /motor/ motor, /mosio/ monsieur, /mumiâ/ mumie, /mision/ mission, uppdrag, /min/ mina, /miniâtur/ miniatyr, /minimom/ minimum, /nâzism/ nazism.

8. Tecknen för ljudet /l/

Denna bokstav följs av en betydligt större nedhängande båge i den utsmyckade formen.

sist

ل

ل

inuti ord

ل

8 a. Enkla persiska ord

لویا böna

لوپ kind

لوس bortskämd, kinkig

لولو spöke

بال vinge

بول urin

بیل spade

پوشال halm

پول pengar

تالی liknande; nästa

دال örn

دول snopp

زالو igel

زیلو trasmatta

سال år

مال egendom

میل stång, stav, pinne; mil

*/lubiâ/, /lop/, /lus/, /lulu/, /bâl/, /bul/, /bil/, /pušâl/, /pul/, /tâli/, /dâl/, /dul/, /zâlu/, /zilu/,
sâl/, /mâl/, /mil/.*

8 b. Sammansatta persiska ord

بی بال vinglös

پارسال i fjol, förra året

پولدار rik, förmögen

پولداری rikedom, förmögenhet

پیلبان elefantförare

پیلزور stark som en elefant

سالدار gammal, ålderstigen

سالروز årstag

/bi-bâl/ av /bi/ utan + /bâl/ vinge, /pârsâl/ av /pâr/ ... + /sâl/ år, /puldâr/ av /pul/ pengar + /dâr/ som har, /puldâri/ av /puldâr/ + suffixet /i/, /pilbân/ av /pil/ = /fil/ elefant + /bân/ ..., /pilizur/ av /pil/ = /fil/ + /zur/ styrka, kraft, /sâldâr/ av /sâl/ år + /dâr/ som har, /sâlruz/ av /sâl/ år + /ruz/ dag.

8 c. Persiska namn

ريال

/riâl/ rial, Irans valuta.

8 d. Icke-persiska namn

بالتيمور، بولونيا، تالين، تولوز، دوبلين، دولوميت، روبل،
سومالي، سيسيل، شيلي، ليبي، لپتون، ليدز، لير، ليل،
ليما، لينتز، ليوبليانا، ليون، مارلبورو، مالت، مالمو، مالي،
مانيل، موسولينى، مينولتا، نيل

/bâltimor/ Baltimore, /boloniâ/ Bologna, /tâlin/ Tallinn, /tuluz/ Toulouse, /dublin/ Dublin, /dolomit/ Dolomiterna, /rubl/ rubel, /somâli/ Somalia, /sisil/ Sicilien, /šili/ Chile, /libi/ Libyen, /lipton/ Lipton, /lidz/ Leeds, /lir/ lira, valuta, /lil/ Lille, /limâ/ Lima, /lintz/ Linz, /liubliânâ/ Ljubljana, /lion/ Lyon, /mârlboro/ Marlboro, /mâlt/ Malta, /mâlmo/ Malmö, /mâli/ Mali, /mânil/ Manila, /musolini/ Mussolini, /minoltâ/ Minolta, /nil/ Nilen.

8 e. Lånord

باتاليون، باسيل، بالرين، بالون، بيليون، پارابلوم، پالتو،
پاندول، پولونيوم، پولپ، تابلو، دياليز، ديسپيلين،
سالات، سانتيلتر، سانتيمانتال، سوسيايست،
سوسياليسم، سيلو، سيليسيوم، لوسمى، لوسيون، لى،

لیتر، لیتیوم، لیدر، لیسانس، لیست، لیمو، لیموناد،

ماندولین، میلیارد، میلیتاریسم، میلیون، ناتورالیست،

ناتورالیسم، ناسیونال، ناسیونالیست، ناسیونالیسم

/bâtâlium/ bataljon, /bâsil/ bacill, /bâlrin/ ballerina, /bâlon/ ballong, /biliun/ biljon, /pârâblom/ pistol, /pâlto/ rock, kappa, /pândul/ pendel, /poloniom/ polonium, /polip/ polyp, /tâblo/ xxx, /diâliz/ dialys, /disiplin/ disciplin, /sâldât/ (rysk) soldat, /sântilitr/ centiliter, /sântimântâl/ sentimental, /sosiâlist/ socialist, /sosiâlism/ socialism, /silo/ silo, /silisiom/ kisel, /lustr/ takkrona, /lusmi/ leukemi, /losion/ lotion, /li/ jeans, /litr/ liter, /litiom/ litium, /lidr/ ledare, /lisâns/ licens, /list/ lista, /limu/ citron, /limunâd/ lemonad, /mândolin/ mandolin, /miliârd/ miljard, /militârism/ militarism, /miliun/ miljon, /nâturâlist/ naturalist, /nâturâlist/ naturalism, /nâsionâl/ nationell, /nâsionâlist/ nationalist, /nâsionâlist/ nationalism.

9. Tecknen för ljudet /k/

Nu följer en bokstav där skillnaden mellan den vanliga och den utsmyckade formen endast är en mycket liten uppåtgående sväng.

sist		inuti ord
ک	k	ک

9 a. Enkla persiska ord

كابوس mardröm

کار arbete

کارد kniv

کاشت odling

کاشی کاری mosaik

کاکا (äldre) brorsa

کال omogen

کام gom

کانون mittpunkt, kärna; klubb

کانی mineralisk, oorganisk

کو gränd

کود gödsel

کور	blind
کوس	trumma
کوشک	villa, lustslott
کی	vem
باریک	smal
باک	rädsla
پاک	ren
تاریک	mörk, dunkel, oklar
سوک	hörn, vinkel
سوز	brand, glöd, sveda
سوسک	skalbagge
نوک	spets
نیک	godhjärtad

/nok/, /nik/.

9 b. Sammansatta persiska ord

دارکوب	hackspett
کاردار	chargé-d'affaires

کاردان	specialist
کارزار	slag, strid
کاری	arbetsam, flitig
بیکار	arbetslös
بیکاری	arbetslöshet
پاکدین	rättroende, from
پوشاک	kläder
پیشکار	förvaltare, direktör
پیشکاری	kontor, administration
پیشکاشت	vårsådd
تاریکبین	pessimist
راستکار	ärlig
سوزاک	gonorrhé

9 c. Persiska namn

کارون، کاسیم، کاشان، کامران

/kârun/ Kaarun, ca 900 km lång flod som rinner genom bl.a. Ahvaaz och mynnar i Persiska viken, **/kâsim/ Kaasim**, mansnamn, **/kâshân/ Kaashaan**, stad med c:a 275.000 invånare som vuxit upp kring en betydelsefull oas och har en mångtusenårig historia. Den är belägen på

1600 meters höjd 26 mil söder om Teheran och 22 mil norr om Esfahan. Enligt vissa källor kom biblens tre vise män till Betlehem från denna stad, /kâmran/ *Kaamraan*, mansnamn.

9 d. Icke-persiska namn

باسک، باکو، بالکان، بانکوک، پابلو پیکاسو، پاناسونیک،
پینوکیو، دانمارک، دون کیشوت، سوزوکی، کاتالونیا،
کاتماندو، کادیس، کاراکاس، کازیمودو، کاسیو، کانادا،
کانزاس، کیوتو، لوساکا، مورمانسک، موزامبیک،
میکی ماوس، مینسک، نوکیا، نیکوزیا

/bâsk/ Baskien, /bâku/ Baku, /bâlkân/ Balkan, /bânkok/ Bangkok, /pâblo pikâso/ Pablo Picasso, /pânâsonik/ Panasonic, /pinokio/ Pinocchio, /dânmârk/ Danmark, /don kišot/ Don Quijote, /suzuki/ Suzuki, /kâtâluniâ/ Katalonien, /kâtmându/ Katmandu, /kâdis/ Cádiz, /kârâkâs/ Caracas, /kâzimodo/ Quasimodo, /kâsio/ Casio, /kânâdâ/ Kanada, /kânzâs/ Kansas, /kioto/ Kyoto, /lusâkâ/ Lusaka, /murmânsk/ Murmansk, /mozâmbik/ Moçambique, /miki mâus/ Musse Pigg, /minsk/ Minsk, /nokiâ/ Nokia, /nikoziâ/ Nokosia.

9 e. Lånord

بازوکا، بوروکرات، بوروکراسی، بوکس، بوکسور،
بوکسیت، پارک، پاک، پولکا، پیک، پیکنیک، تاکتیک،
تاکسی، تالک، تانک، توکسین، دیسک، دیکتاتور،
دینامیک، رادیکال، ریسک، زینک، سارکوم، ساک،

ساكاروز، ساكاريد، ساكارين، سانسكريت، سيرك،
سيكل، سيليكات، سيليكوز، سيليكون، سينيك، شاپكا،
شوك، شيشليك، شيك، كابل، كابوي، كابين، كاپ،
كاپوت، كاپيتال، كاپيتاليسٲ، كاپيتاليسم كاپيتان،
كاپيتول، كاتابوليسم، كاتاراكٲ، كاتاليز، كاتاليزور،
كاتوليك، كادميوم، كادو، كارابين، كاربوراتور، كارت،
كارتون، كاردينال، كاريكاتور، كاريكاتوريست، كازينو،
كاسك، كاشالوت، كاكٲوس، كالباس، كالبير، كامپوت،
كاميون، كانال، كانديدا، كوب، كوبالت، كوييست،
كوييسم، كوپ، كوران، كوروموزوم، كوريدور، كوك،
كولتور، كولون، كيلو، كيوسك، لوكس، ليكور، ماتيك،
مارك، ماركسيست، ماركسيسم، ماركي، ماسك،
ماكاروني، ماكزيموم، مانيكور، موزيك، موزيكال،
ميكادو، ميكروب، ميميك، ناركوتيك، نيكل، نيكوتين

/bâzukâ/ basokas, **/burokrât/** byråkrat, **/burokrâsi/** byråkrati, **/boks/** box; boxning, **/boksor/** boxare, **/boksit/** bauxit, **/pârk/** park; parkering, **/pâk/** påsk, **/pik/** spader, **/piknik/** picknick, **/polkâ/** polka, **/tâktik/** taktik, **/tâksi/** taxi, **/tâlk/** talk, **/tânk/** stridsvagn, **/toksin/** toxin, **/disk/** (hård)disk, **/diktâtor/** diktator, **/dinâmik/** dynamisk, **/râdikâl/** radikal, **/risk/** risk, **/zink/** zink, **/sârkom/** sarkom, **/sâk/** bag, **/sâkâroz/** sackaros, **/sâkârid/** sackarid, **/sâkârin/** sackarin, **/sânskrit/** sanskrit, **/sirk/** cirkus, **/sikl/** cykel, **/silikat/** silikat, **/silikozi/** silikos, **/silikon/** silikon, **/sinik/** cynisk, **/šâpkâ/** pälsmössa, **/šok/** chock, **/šišlik/** sjasjlyk, **/šik/** chic, **/kâbl/** kabel, **/kâboy/** cowboy, **/kâbin/** kupé; hytt; kabin, **/kâp/** cup, mästerskap, pokal, **/kâpot/** motorhuv; kondom, **/kâpitâl/** kapital, **/kâpitâlist/** kapitalist, **/kâpitâlistik/** kapitalism, **/kâpitân/** kapten, **/kâpitol/** ?, **/kâtâbolism/** katabolism, **/kâtârâkt/** ?, **/kâtâliz/** katalys, **/kâtâlizor/** katalysator, **/kâtolik/** katolik, **/kâdmium/** kadmiium, **/kâdol/** present, **/kârâbin/** ?, **/kârburâtor/** ?, **/kârt/** kort, **/kârtun/** tecknad serie, **/kârdinâl/** kardinal, **/kârikâtur/** karikatyr, **/kârikâturist/** karikatyrtecknare, **/kâzino/** kasino, **/kâsk/** ?, **/kâšâlot/** kaskelott, **/kâktus/** kaktus, **/kâlbâs/** korv, **/kâlibr/** kaliber, **/kâmpot/** kompott, **/kâmion/** lastbil, **/kânâl/** kanal, **/kândidâ/** kandidat, **/kub/** kub, **/kobâlt/** kobolt, **/kubist/** kubist, **/kubism/** kubism, **/kup/** ?, **/kurân/** korsdrag, **/koromozom/** kromosom, **/koridor/** korridor, **/kok/** koks, **/koltur/** kultur, **/kolon/** dörrkläpp, **/kilo/** kilo, **/kiosk/** kiosk, **/luks/** lyx, **/likor/** likör, **/mâtik/** läppstift, **/mârk/** mark (valuta), **/mârksist/** marxist, **/mârksism/** marxism, **/mârki/** markis, **/mâsk/** mask, **/mâkâroni/** makaroner, pasta, **/mâkzimom/** maximum, **/mânikur/** manikur, **/muzik/** musik, **/muzikâl/** musikal, **/mikâdo/** mikado, **/mikrob/** mikrob, **/mimik/** mimik, **/nârkotik/** narkotika, **/nikl/** nickel, **/nikotin/** nikotin.

10. Tecknen för ljudet /g/

Denna bokstav ser ut som den föregående med tillägg av ett litet streck.

sist		inuti ord
گ	g	گ

10 a. Enkla persiska ord

گاری kÄrra, vagn

گاز tugga, bett

گور grav; vildåsna

گوز fis, prutt, fjärt

گوم varm

گور grav

گوش öra

گوشت kött

گول lurendrejeri

گونی säck

گیتی världen, universum

گیسو hårlock

دیگ gryta, kastrull

ریگ grus, sand

سوغ sorg

نارگیل kokos

10 b. Sammansatta persiska ord

گوشی lur, stetoskop

گوناگون diverse, heterogen

گوناگونی heterogenitet

بازارگان affärsman, köpman

بازارگانی handel, affärer

راستگو ärlig

زیرسیگار askfat, askkopp

10 c. Persiska namn

پاسارگاد

/pâsârgâd/ Pasargad: Forntida persisk huvudstad vars ruiner ligger 87 km nordost om Persepolis i provinsen Fars i Iran. Staden grundlades år 546 f.Kr. och förblev huvudstad tills Dareios I uppförde en ny i Persepolis.

10 d. Icke-persiska namn

بوگوتا، پودگوریتسا، پیتسبورگ، سانتیاگو، ساراگوسا،
سالزبورگ، شیکاگو، کالینینگراد، گالیسیا، لوکزامبورگ،
ماداگاسکار، مارک شاگال، ماکسیم گورکی، موگادیشو،

میشیگان

/bogotâ/ Bogotá, /podgoritsâ/ Podgorica, /pitsburg/ Pittsburgh, /sântiâgo/ Santiago, /sârâgosâ/ Zaragoza, /sâlzburg/ Salzburg, /şikâgo/ Chicago, /kâliningrâd/ Kaliningrad, /gâlisiâ/ Galicien, /lukzâmburg/ Luxemburg, /mâdâgâskâr/ Madagascar, /mârk šâgâl/ Marc Chagall, /mâksim gorki/ Maxim Gorkij, /mogâdišu/ Mogadishu, /mišigân/ Michigan.

10 e. Lånord

بولینگ، پارکینگ، پاگودا، پودینگ، پیگمان،
پینگپونگ، تانگو، دانسینگ، دیاگرام، رینگ،
سانتیگراد، سیگار، شیلینگ، کاتالوگ، کاردیوگرام،
کانگورو، گاباردین، گارد، گارسون، گاز، گازدار،
گازولین، گاستروسکوپ، گالری، گاما، گوریل، گیتار،
گیربوکس، گیوتین، ماگنولیا، مونوگرافی، مونولوگ،

میتینگ

/boling/ bowling, /pârking/ parkering, /pâgodâ/ pagod, /puding/ pudding, /pigmân/ pigment, /ping pong/ pingpong, /tângo/ tango, /dânsing/ dansrestaurang, /diâgrâm/ diagram, /ring/ boxningsring, /sântigrâd/ centigrad, grad på Celsiusskalan, /sigâr/ cigarett, /šiling/ schilling, /kâtâlog/ katalog, /kârdiogrâm/ kardiogram, /kângoro/ känguru, /gâbârdin/ gabardin, /gârd/ garde, vakt, /gârson/ kypare, servitör, /gâz/ gas, /gâzdâr/ kolsyrad, /gâzolin/ ?, /gâstroskop/ gastroskop, /gâlri/ galleri, /gâmâ/ gamma, /goril/ gorilla, /gitâr/ gitarr, /girboks/ växellåda, /giotin/ giljotin, /mâgnoliâ/ magnolia, /monogrâfi/ monografi, /monolog/ monolog, /miting/ massmöte, demonstration.

11. Tecknen för ljuden /y/, /v/

Tecknen **ي** och **و** används både för att beteckna vokaler och konsonanter. Förutom att de representerar vokalerna /i/ och /u/ används de också för att beteckna konsonanterna /y/ och /v/. När man skriver persiska med latinska bokstäver används /y/ för att beteckna samma ljud som svenskans /j/.

- Först i ord betecknar **ي** och **و** alltid konsonanterna /y/ och /v/.
- Inuti och i slutet av ord används de både som vokaler och konsonanter.

11 a. Enkla persiska ord

وال val (*fisk*)

وام lån

وان badkar

يا eller

ياد minne

يورت tältplats, läger

پايا permanent, flerårig

پايان slut, avslutning

پاييز höst

تاوان böter, ersättning,
kompensation

دایي morbror

دِیو demon, ond ande
دیوار mur, vägg
دیوان domstol
راوی historieberättare
رای rådslag
رایگان gratis, förgäves
روی zink
ریواس rabarber
گاو nöt, ko, tjur
گوی boll
لیوان dricksglas

11 b. Sammansatta persiska ord

پایاب havsbotten, vadställe;
grund (*adj.*)
پایاپای byteshandel
پایدار permanent, konstant
گاوزبان tjurfäktare

گاوبازی tjurfäktning
گاوزور stark som en oxe
گاومیش vattenbuffel

11 c. Persiska namn

پویا، رویا

/puyâ/ Puja, mansnamn, /ruyâ/ Ruja, kvinnonamn.

I lånard förekommer det allt emellanåt att tecket **l** används även för att representera ljudet /a/, i synnerhet i diftongen /aj/.

11 d. Icke-persiska namn

بایکال، بولیوی، تولستوی، توپوتا، داروین، دیترویت،
راین، کاتوویتس، کاوازاکی، لوور، لیتوانی، مارک تواین،
مولداوی، میلواکی، ناکسویل، ناگویا، ناوارا، نایروبی،
نووگورود، نوویساد، نیویورک، واتیکان، والت دیزنی،
ویلنیوس، ویندوز، یورو، یونان

/baykâl/ Bajkal, /bolivi/ Bolivia, /tolstoj/ Tolstoj, /toyotâ/ Toyota, /dârvîn/ Darwin, /ditroyt/ Detroit, /rayn/ Rhen, /kâtovits/ Katowice, /kâvâzâki/ Kawasaki, /luvr/ Louvre, /litvâni/ Litauen, /mârk tvayn/ Mark Twain, /moldâvi/ Moldavien, /milvâki/ Milwaukee, /nâksvil/ Noxville, /nâgoyâ/ Nagoya, /nâvârâ/ Navarra, /nâyrobi/ Nairobi, /novgorod/ Novgorod,

/novi sâd/ Novi Sad, /nyuyork/ New York, /vâtikân/ Vatikanen, /vâlt dizni/ Walt Disney, /vilnyus/ Vilnius, /vindozi/ Windows, /yuro/ Euro, /yunân/ Grekland.

11 e. Lånord

بایت، بایکوت، بولوار، پاراوان، تیوپ، داروینیست،
داروینیسم، دایناسور، دیوان، دیویزیون، رادیواکتیو،
سایت، سائز، سویا، سیویل، کابوی، کارناوال،
کالوینیسم، کانوا، کوادرات، کوارتز، کوارک، کیلوبایت،
کیلووات، گیگابایت، لوکوموتیو، نایلون، وات،
واکسیناسیون، والس، والور، والیبال، وامپیر، وانیل،
وانیلین، وایکینگ، ویتامین، ویتترین، ویدیو، ویرگول،
ویروس، ویزیت، ویزیتور، ویسکی، ویولون،
ویولونیست، یانکی، یوگا، یون، یونیزاسیون، یویو

/bayt/ byte, /baykot/ bojkott, /bolvâr/ boulevard, /pârâvân/ skärmvägg, /tyup/ tub, slang, /dârvinist/ darwinist, /dârvinism/ darwinism, /daynâsor/ dinaosaurie, /divân/ divan, /divizion/ division, avdelning, /râdioâktiv/ radioaktiv, /sayt/ webbsajt, /sayz/ storlek, /soyâ/ soja, /sivil/ civil, /kâboy/ cowboy, /kârnâvâl/ karneval, /kâlvinism/ calvinism, /kânvâl/ kanvas, /kvâdrât/ kvadrat, /kvârtz/ quartz, /kvârk/ kvark (matematisk), /kilubayt/ kilobyte, /kiluvât/ kilowatt, /gigâbayt/ gigabyte, /lokomotiv/ lokomotiv, /naylor/ plastkasse, /vât/ watt, /vâksinâsion/ vaccinerings, /vâls/ vals, /vâlor/ valör, /vâlibâl/ volleyboll, /vâmpir/ vampyr, /vânil/ vanilj, /vânilin/ vanillin, /vayking/ viking, /vitâmin/ vitamin, /vitrin/ skyltfönster, /vidio/ video, /virgul/ kommatecken, /virus/ virus, /vizit/ visit, besök, undersökning, patientavgift, /vizitor/ försäljare, handelsresande, /viski/ whisky, /violon/

violin, /violonist/ violonist, /yâнки/ yankee, /yogâ/ yoga, /yon/ jon, /yonizâsion/ jonisering, /yoyo/ jojo.

12. Tecknen för ljudet /f/

Denna bokstav har tre olika former.

utsmyckad

ف

f

bunden

ف

efter pennlyft

ف

12 a. Enkla persiska ord

فارسی pers, persisk, persiska

فاش öppen, offentlig

فال spådom

فانوس lykta, lampa

فانی dödlig, förgänglig

فوت andning

فوت död, bortgång

فوتی brådslande

فیل elefant

فین snytning

بوف uggla

تافتون ovalt tunnbröd

ک bokstaven کاف
کافی tillräckligt, nog
کوفت syfilis
کیف väska
گ bokstaven گاف
ناف navel

/fârsi/, /fâš/, /fâl/, /fânuš/, /fâni/, /fut/, /fot/, /foti/, /fil, /fin/, /buf/, /tâftun/, /kâf/, /kâfi/, /kuft/, /kif/, /gâf/, /nâf/.

12 b. Persiska verbformer

بافت han, hon vävde
بافتی du vävde
بافتید ni vävde
بافیم vi vävde

/bâft/, /bâfti/, /bâftid/, /bâftim/.

12 c. Sammansatta persiska ord

فالبین spåman, spåkvinna
فالگوش tjuvlyssning

فالگیر spåman, spåkvinna
فیلبان elefantförare
فیلی ljusgrå
فین فینی snuwig, förkyld
کافی و وافی hyfsad, någorlunda

/fâlgir/, /filbân/, /fili/, /kâfi o vâfi/.

12 d. Persiska namn

سیراف، فارس

/sirâf/ *Siraf* eller *Taheri*. En historisk persisk hamnstad vid Persiska viken. Den förstördes omkring år 970 e.Kr. **/fârs/** *Fars*; Provins i södra Iran med Shirâz som huvudort. Namnmässigt utgör den persernas urhem. Ur den ursprungliga iranska namnformen *Pârsâ* urvecklade den grekiskan formen *Persis* och den arabiska formen *Fârs*.

12 e. Icke-persiska namn

بوفالو، فورد، فیل کالینز، فیلیپ، فیلیپین، فینیکس،

مایاکوفسکی، مایکروسافت

/bufâlo/ *Buffalo*, **/ford/** *Ford*, **/fil kâlinz/** *Phil Collins*, **/filip/** mansnamn, **/filipin/** *Filippinerna*
/finiks/ *Phoenix*, **/mâyâkofski/** *Majakovskij*, **/maykrosâft/** *Microsoft*.

آلفا، آنگلوبوب، بیوگراف، بیوگرافی، پاراف، پارافین،
 پاراگراف، پاسیفیست، پاسیفیسم، توپوگرافی،
 توموگرافی، تیفوس، دیافراگم، دیاگرام، دیفتونگ،
 دیکتافون، رادیوگرافی، ساکسوفون، سوفلور، سوفیکس،
 سولفات، سومفیت، سولفید، سیفلیس، سیفون، شیفت،
 شیفر، شیفون، فار، فاز، فاشیست، فاشیستی، فاشیسم،
 فاکتور، فامیل، فانتوم، فانوس، فایل، فوت، فوتبال،
 فوتبالیست، فوتو، فوتوگراف، فوتوگرافی، فوکستروت،
 فوکوس، فول، فولکلور، فونوگراف، فیبر، فیزیک،
 فیزیكدان، فیزیکی، فیزیونومی، فیش، فیکس، فیلسوف،
 فیلم، فینال، فیوز، کاردیوگراف، کاردیوگرافی، کافور،

میکروفون

/âlfâ/ alfa, /ânglofob/ anglofob, /biogrâf/ biograf, /biogrâfi/ biografi, /pârâf/ initialer, signatur, /pârâfin/ fotogen, /pârâgrâf/ paragraf, /pâsifist/ pacifist, /pâsifism/ pacifism, /topogrâfi/ topografi, /tomogrâfi/ tomografi, /tifus/ tyfus, /diâfrâgm/ diafragma, /diâgrâm/ diagram, /diftong/ diftong, /diktâfon/ diktafon, /râdiogrâfi/ radiografi, röntgen, /sâksofon/

saxofon, /**suflor**/ sufflör, /**solfat**/ sulfat, /**solfit**/ sulfit, /**solfid**/ sulfid, /**siflis**/ syfilis, /**sifon**/ syfon, /**šift**/ arbetsskift, /**šifr**/ ? lösenord, /**šifon**/ chiffong, fyr, /**fâz**/ fas (el), /**fâšist**/ fascist, /**fâšisti**/ fascistisk, /**fâšism**/ fascism, /**fâktor**/ faktor, faktura, /**fâmil**/ familj, släkt, /**fântom**/ fantom, /**fânus**/ lykta, /**fajl**/ datafil, /**fut**/ fot (mått), /**futbâl**/ fotboll, /**futbâlist**/ fotbollsspelare, /**foto**/ foto, /**fotogrâf**/ fotograf, /**fotogrâfi**/ fotografi, /**fokstrot**/ foxtrot, /**fokus**/ fokus, /**fol**/ foul (i basket), /**folklor**/ folklor, /**fonogrâf**/ fonograf, /**fibr**/ fiber, /**fizik**/ fysik, /**fizikdân**/ fysiker, /**fiziki**/ fysisk, fysikalisk, /**fizionomi**/ fysiologi, /**fiš**/ kassakvitto, kartotek kort, /**fiks**/ fast pris, /**filsof**/ filosof, /**film**/ film, /**finâl**/ final, /**fiuz**/ propp, säkring, /**kârdiogrâf**/ kardiograf, /**kârdiogrâfi**/ kardiografi, /**kâfur**/ kamfer, /**mikrofon**/ mikrofon.

13. Tecknen för ljuden /j/, /c/, /x/

Här följer tre bokstäver som bara skiljer sig åt beträffande antalet punkter och punkternas placering.

ج = j

som G i engelskans *George* eller italienskans *Giovanni*

چ = c

som rts i svenskans *fortsätta* eller tsch i tyskans *deutsch*

خ = x

som ch i *Loch Ness* eller J i *Don Juán*

11 a. Lyssna och läs

جا plats

جاجيم liten matta

جادو trolleri, magi

جادویی magisk

جار tillkännagivande;
flerarmad ljusstake

جارچی utropare, påannonsör

جارو kvast

جاسوس	spion
جاسوسی	spionage
جاسیگاری	askfat, askkopp
جالیز	grönsaksland
جام	bägare, glas, fönster
جان	själ; snälla, rara
جانباز	hjärte, stuntman
جانجانی	älskad
جاندار	levande varelse
جاوید	evighet
جاویدان	evig
جو	bäck
جور	likadan, harmonisk, symmetrisk
جور	våld, förtryck
جوراب	strumpa, socka
جوراجور	diverse, varierande
جوز	nöt, kotte

جوشان	kokande
جیب	ficka
جیر جیر	knarr
جیش	kiss
جیم	försvinnande
چاپ	upplaga, tryckning
چاپار	kurir
چار	fyra (<i>vardagligt</i>)
چارچوب	ram
چارمیخ	korsfästelse
چاشت	mellanmål, frukost ?
چاشنی	krydda, smaktillsats, dressing
چاودار	råg
چای دان	teburk
چای کار	teodlare
چایمان	förkylning
چوب	trä

چوپان	herde
پول	tom, övergiven
چی	vad
چیز	sak
چیستان	gåta
چین	rynka, veck
خام	rabbin
خار	tagg, törne
خارا	granit, klippa
خارتوت	krusbär
خاردار	taggig
خاروخاشاک	kvistar, löv, gräs
خاک	jord, land
خاک بوس	underdånig, ödmjuk
خاکدان	slaskhink, asklåda
خاکروب	kvast; gatsopare
خاکریز	vall, fördämning

خاکزی	landdjur
خاگ	ägg
خال	prick, födelsemärke
خالکوبی	tatuering
خالی	tom
خام	rå, omogen
خوب	bra, fin
خود	själv, egen
خودکار	automatisk
خوراک	mat, rätt, föda
خورخور	snarkning
خورشید	solen
خوش	lycklig, glad, behaglig
خوشاب	juice, saft
خوشبو	välldoftande
خوشبویی	doft
خوشبین	optimist

خوشبینی	optimism
خوشخوراک	gourmet; delikat
خوشخوراکی	gastronomi
خوشرو	vacker, fager
خوشی	lycka, glädje
خوف	rädsla, skräck
خوفناک	skrämmande, hemsk
خوک	gris
خون	blod
خون آشام	vampyr
خونین	blodig
خوی	sed, vana
خیشی	släktskap
خیابان	gata
خیار	gurka
خیارشور	saltgurka
خیس	blöt

خیش plog
خیک mossa
باجی syrra
دارچین kanel
ساخت tillverkning, produktion
کوچولو pytteliten
گاریچی kusk

/ju/, /jur/, /jor/,
/xošru/, /xoši/, /xof/.

11 b. Namn

تاجیکی، جاکارتا، جامی، چین، چینی، خورشید، مونیخ

/tâjiki/ tadjik, tadjikisk, /jâkârtâ/ Djakarta, /jâmi/ Djami: Iransk 1400-talspoet, /cin/ Kina,
/cini/ kines, kinesisk, /xuršid/ kvinnonamn, /munix/ München.

11 c. Lånord

جاز، جوت، جیپ، جین، چای، چاینیک، خاویار

/jâz/ jazz, /jut/ jute, /jip/ jeep, /jin/ jeans, gin, /cây/ te, /câynik/ ?, /xâviâr/ kaviar.

14. Utsmyckad form av tecknen för ljuden /j/, /c/, /x/

Dessa tre bokstäver har sist i ord en utsmyckad form med en stor nedåthängande båge.

sist		inuti ord
ج	j	ج
چ	c	چ
خ	x	خ

11 d. Lyssna och läs

باج	avgift, skatt
پارچ	tillbringare
پوچ	tom, innehållslös
پیچ	skruv
تاریخ	historia, tideräkning
کاخ	slott
کاج	tall
کوچ	flyttning, vandring
میخ	spik

11 e. Namn

كامبوج

/kâamboj/ Kambodja.

11 f. Lånord

بودجه، ساندويچ، سويچ

/budje/ budget, /sândvic/ smörgås, /swic/ strömbrytare, tändning (i bil).

15. Tecknen för initialt /â/, /u/, /i/

Arabiskan har en sådan ljudstruktur att ett ord i princip inte kan börja på vokal. För att ange att ett ord börjar med vokal skriver man i persiskan därför ett stumt l först i ordet. I ord som börjar med /â/ skrev man ursprungligen två l, men snart flyttade man i stället upp det ena tecknet ovanpå det andra så att det blev Ā.

inuti ord		först i ord
ا	â	Ā
و	u	او
ي	i	اي

9 a. Enkla persiska ord

آب vatten

آبادی bosättning, ort, stad

آبان skorpionen
(*persisk månad*)

آرام lugn, stillsam (*adj.*)

آرد mjöl

آز girighet, begär

آسان enkel, lätt

آش linsgryta

آفتاب sol
آمار statistik
آن den där
آواز sång
او han, hon
اون den där (*vard.*)
ایراد uttalande, invändning
ایست stopp
ایستاد ställde sig, stannade
ایل stam, klan
ایمان tro
این den här

9 b. Sammansatta persiska ord

آپاشی vattenslang
آبدار färsk, saftig
آبریز latrin, toalett

آبشار vattenfall
آب گوشت buljong
آبی blå
آرامی lugn, ro (*subst.*)
آنان de där
آنجا där
اونجا där (*vard.*)
اینان de här
اینجا här

9 b. Namn

آبادی، آبان، آبادان، آبادانی، آزادی، آسیا، آکسفورد،
آپ، آلماتی، آلمان، آلمانی، آمریکا، آنتارکتید، آنکارا،
آنیا، اوتاوا، اورال، اورانوس، اوساکا، اوگاندا، ایتالیا،
ایران، ایرانی

/âbâdi/ efternamn, */âbân/* mansnamn, */âbâdân/* *Abadan*: Stad med c:a 500.000 invånare som ligger på en ö vid Persiska viken i Irans sydvästligaste hörn, invid gränsen till Irak och Kuwait. Staden övergavs helt under kriget med Irak och hade 1992 c:a 80.000 invånare, men har sedan vuxit i snabb takt, */âbâdâni/* *abadanbo*, *abadansk*, */âzâdi/* *Azadi*: Namn på en stor plats i Tehrân och på det där belägna stora kulturcentrum som utgör något av en symbol för

staden. Ordet betyder *frihet*, /âsiâ/ *Asien*, /âksford/ *Oxford*, /âlp/ *Alperna*, /âlmâ âti/ *Alma-Ata* /âlmân/ *Tyskland*, /âlmâni/ *tysk*, /âmrikâ/ *Amerika*, /ântârktid/ *Antarktis*, /ânkârâ/ *Ankara*, /âniâ/ *kvinnonamn*, /otâvâ/ *Ottawa*, /urâl/ *Ural*, /urânu/ *Uranus*, /osâkâ/ *Osaka*, /ugândâ/ *Uganda*, /itâliâ/ *Italien*, /irân/ *Iran*, /irâni/ *iranier*, *iransk*.

9 c. Lånord

آرتیست، آسانسور، آسفالت، آکروبات، آمین، آناناس،

آنتیبیوتیک، آوریل، اوت، اورانیوم، اونیفورم، ایزوتوپ

/ârtist/ *konstnär*, *skådespelare*, /âsânsor/ *hiss*, /âsfâlt/ *asfalt*, /âkrobât/ *akrobat*, /âmin/ *amen*, /ânânâs/ *ananas*, /ântibiotik/ *antibiotika*, /âvril/ *april*, /ut/ *augusti*, /orâniom/ *uran*, /uniform/ *uniform*, /izotop/ *isotop*.

16. Tecknen för ljuden /e/, /h/

Här näst skall vi bekanta oss med ytterligare ett vokaltecken. Detta tecken används dock bara sist i ord.

		sist i ord
	efter pennlyft	sammanskriven
e	ه	ه

12 a. Lyssna och läs

آره ja (*vardagligt*)

باجه hytt, telefonkiosk

باده vin

باديه öken; skål, pokal

باشه okej

بوزينه apa

بوسه puss

به till

پايه möbelben

پياده till fots

پيله puppa

پینه	lapp
پیه	fett
تابه	stekpanna
تاریکخانه	mörkrum
جوجه	kyckling
جیوه	kvicksilver
چای خانه	tehus
خاله	moster
خانه	hus
دوده	sot
راسته	affärsgata
رایانه	dator
روده	tarm
روزنامه	dagstidning
روزه	fasta
ریشه	rot
ریه	lunga

زیره	kummin
ساده	enkel, vanlig
سالنامه	kalender, almanacka
سایه	skugga
سه	tre
شانه	kam
کارخانه	fabrik
کاسه	skål
کاشی	kakel
گوشواره	örhänge
گاوه	träkil
گوساله	kalv
گوشه	hörn, vinkel, vrå
گیره	handtag, spänne, tång
گیوه	bomullssko
لوله	rör
مارچوبه	sparris

موريانه termit
ميوه frukt
آب ميوه juice

12 b. Namn

اولوف پالمه، پونه، روسيه، سودابه، سوريه، كاوه

/ulof pâlme/ Olof Palme, /pune/ kvinnonamn, /rusie/ Ryssland, /sudâbe/ kvinnonamn, /surie/ Syrien, /kâve/ mansnamn.

12 c. Lånord

بوفه، پاستوريزه، پوره، پيستوبه، پيگمان، پيگمه، ديگته،
راديواكتيويته، سوفله، شامپانزه، شوکه، فيله، کاباره،
کابينه، کافه، کاناپه، موزه، مه

/bufe/ buffé, servering, /pâstorize/ pastöriserad, /pure/ puré, mos, /pistole/ pistol, /pigmân/ pigment, /pigme/ pygmé, /dikte/ diktamen, /râdioâktivite/ radioaktivitet, /sufle/ sufflé, /šâmpânze/ schimpans, /šoke/ chockad, /file/ filé, /kâbâre/ kabaré, /kâbine/ regering, /kâfe/ café, /kânâpe/ soffa, /muze/ museum, /me/ maj.

Precis samma tecken används också för att beteckna ljudet /h/. I denna funktion kan bokstaven förekomma var som helst i ett ord. Om den förekommer inuti ett ord sammanskrivs den åt båda håll. Denna bostav är dessutom lite unik eftersom den har fyra olika former beroende på sin omgivning.

	sist i ord		inuti ord	
	efter pennlyft	sammanskriven	sammanskriven	efter pennlyft
h	ه	ه	ه	ه

Sist i ord uttalas /h/ väldigt svagt och hörs ofta inte alls.

12 d. Lyssna och läs

هیچ något, inget

آنها de

آهو

دادگاه domstol

سیاه svart

شاه shah, kung

کارگاه verkstad, ateljé

کوتاه kort

گاهی ibland

ماه måne, månad

ماهی fisk

ناهار lunch

12 e. Namn

شانگهای، ناهید، هاروارد، هامبورگ

/šânghây/ Shanghai, /nâhid/ kvinnonamn, /hârvârd/ Harvard. /hâmburg/ Hamburg.

12 e. Lånord

هال، هورا

/hâl/ hall, /hurâ/ hurra.

Till skillnad från /h/ får tecknet för /e/ däremot aldrig skrivas ihop med en efterföljande bokstav. Om ett sådant ord ingår i en sammansättning eller om ordet får en ändelse får tecknet inte skrivas samman med nästa bokstav, utan pennan måste lyftas för att börja skriva på nytt.

12 e. Lyssna och läs

روبهرو	ansikte mot ansikte
شيله پيله	lurendrejeri, lömskhet
گيوه باف	skomakare
موزه راه	urinrör
ميوه جات	frukter
نيمه باز	halvöppen
نيمه جان	halvdöd

12 f. Lånord

ايده آل، رانده وو

/ideâl/ ideal, /rândevu/ rendez-vous.

17. Tecknet för ljudkombinationen /lâ/

Vissa teckenkombinationer skrivs samman på ett lite speciellt sätt. Den allra vanligaste sådana kombinationen är

	skrivs	tecknen
lâ	لا	ل + ا

13 a. Lyssna och läs

بالا uppe

پولاد stål

پولادی av stål

تالاب damm, vattenpöl

تالار salong, sal

جولان galopp

دولاب skafferi

کالا vara, produkt

گیلاس körsbär

لال stum

لالایی vaggvisa

لاله tulpan

لالی stumhet
لامپ glödlampa
لانه fågelbo
لايه lager, skikt
لايبي vadd, stoppning

/jolân/.

13 b. Namn

ایلام

/ilâm/ *Ilam*.

I enstaka lånord har arabisk stavning lett till att den mera främre vokalen /a/ skrivs med bokstaven l.

13 b. Namn

آتلانتیک، کواکولا، لاتویا

/âtlântik/ *Atlanten*, /kokakola/ *coca-cola*, /lâtviâ/ *Lettland*.

I enstaka lånord har arabisk stavning lett till att den mera främre vokalen /a/ skrivs med bokstaven l.

13 c. Lånord

سالاد، سيلاب، كاپيتولاسيون، لابراتوار، لاري، لامپ

/sâlâd/ sallad, /silâb/ stavelse, /kâpitulâsion/ kapitulation, /lâbrâtuâr/ laboratorium, /lâri/ lastbil, /lâmp/ lampa.

18. Tecknet för ljudet /ž/

En mindre vanlig bokstav förekommer framför allt i franska lånord. Den sammanbinds inte med efterföljande bokstav och har därför bara en form.

ž = ž

som *j* i franskans *jour*

14 a. Lyssna och läs

14 b. Namn

آرژانتین، ژاله

/ârzântin/ Argentina, /žâle/ kvinnonamn.

14 c. Lånord

آبازور، آژانس، ایماژ، اورژانس، بورژوازی، بیولوژی،

پاساژ، پورسانتاژ، پیژامه، دوبلاژ، روژ، ژانویه، ژوپ،

ژورنالیست، ژویه، ژیمناستیک، سابوتاژ، شوفاز،

فیزیولوژی، فیزیولوژیک، کاردیولوژی،

کاردیولوژیست، گاراژ، ماساژ، مونتاژ، میتولوژی

/âbâžur/ lampskärm, /âžâns/ byrå, förmedling, /uržâns/ akutmottagning, /imâž/ xxx, /buržuâzi/ bourgeoisie, /bioloži/ biologi, /pâsâž/ passage, /pursântâž/ procentandel, /pižâme/ pyjamas, /dublâž/ dubbning, /rož/ läppstift, /žânvie/ januari, /žup/ kjol, /žurnâlist/ journalist, /žimnâstik/ gymnastik, /sâbotâž/ sabotage, /šofâž/ centralvärme, element, /fizioloži/ fysiologi, /fizioložik/ fysiologisk, /kârdioloži/ kardiologi, /kârdioložist/ kardiolog, /gârâž/ garage, /mâsâž/ massage, /montâž/ montage, montering, /mitoloži/ mytologi.

19. Vokalerna /e/, /a/, /o/

I persiskan skriver man normalt inte ut vokalerna /e/, /a/, /o/ inuti ord. Det gäller alltså att redan känna till ordet för att kunna uttala det korrekt. Eftersom dessa tre vokalljud inte skrivs ut råder det dessutom inte alltid full enighet bland alla persisktalande om hur ett enskilt ord faktiskt skall uttalas, utan vissa ord kan variera en liten aning i uttalet mellan olika personer.

15 a. Icke-persiska namn

آتن، آدلاید، آرمنستان، آمستردام، اوترخت، اودسا،
ایرلند، ایسلند، بارسلون، بخارست، بردو، برلین،
برمینگهم، برن، بلژیک، بلگراد، بن، بوداپست، بیتلز،
بیروت، پاسادنا، پاکستان، پالمو، پامپلونا، پیسی، پکن،
پمپی، تاشکنت، تالین، ترکمنستان، ترکیه، تفلیس، تلدو،
تورنتو، تونس، تهران، جیمز باند، چارلز دیکنز،
چرچیل، چک، دربن، درسدن، دماوند، دنور، دنیپر،
دورن دورن، دوسلدورف، دوشنبه، روتردام، روزولت،
ریکیاویک، ریودوژانیرو، زاگرب، ژاپن، ژنو، ساردنی،
ژوهانسبورگ، ساکرامنتو، سالتلیک سیتی،

سان فراسیسکو، سریلانکا، سن پترزبورگ، سن دیگو،
سنگاپور، سیاتل، سیلان، سینسینتی، فنلاند، فیلادلفیا،
کابل، کامرون، کبک، کپنهاگ، کراچی، کرت،
کردستان، کرواسی، کلرادو، کلن، کلیولند، کمبریج،
کن، کنیا، کوزوو، کویت، گراناډا، گرجستان، گلاسگو،
گوتنبورگ، گوتینگن، لبنان، لندن، لاس وگاس،
لوس آنجلس، لهستان، لیختنشتاین، لیسبن، لیورپول،
مارسی، مجارستان، مدیترانه، مدیسون، مسکو، مکزیکو،
ملبورن، ممفیس، منچستر، مونپلیه، مونترآل،
مونته‌نگرو، ناپل، نروژ، نشویل، نووسیبیرسک، نیسان،
نیوزیلند، واشنگتن، والتا، ورشو، ولگوگراد، ویسبادن،
ویلز، وین، هانوفر، هرزگووین، هلسینکی، هلند، هند،
هندوستان، هنگ‌کنگ، یمن

*/âten/ Aten, /âdelâid/ Adelaide, /ârmenestân/ Armenien, /âmsterdâm/ Amsterdam, /utrecht/
Utrecht, /udesâ/ Odessa, /irland/ Irland, /island/ Island, /bârselon/ Barcelona, /boxârest/*

Bukarest, /bordo/ Bordeaux, /berlin/ Berlin, /berminghem/ Birmingham, /bern/ Bern, /belžik/ Belgien, /belgrád/ Belgrad, /bon/ Bonn, /budâpest/ Budapest, /bitelz/ Beatles, /beyrut/ Bejrut, /pâsâdenâ/ Pasadena, /pâkestân/ Pakistan, /pâlermo/ Palermo, /pâmpelonâ/ Pamplona, /pepsi/ Pepsi, /peken/ Peking, /pompey/ Pompeii, /tâškent/ Tasjkent, /tâlin/ Tallinn, /torkmenestân/ Turkmenistan, /torkiel/ Turkiet, /teflis/ Tbilisi, Tiflis, /toledo/ Toledo, /toronto/ Toronto, /tunes/ Tunis, /tehrân/ Teheran, /ljeymz bând/ James Bond, /cârlez dikenz/ Charles Dickens, /cercil/ Churchill, /cek/ Tjeckien, /derban/ Durban, /deresden/ Dresden, /damâvand/ Damavand (Irans högsta berg), /denver/ Denver, /denieper/ Dnepr, /duran duran/ Duran Duran, /duseldorf/ Düsseldorf, /došanbe/ Dusjanbe, /roterdâm/ Rotterdam, /ruzvelt/ Roosevelt, /rejkiâvik/ Reykjavik, /riodožâneyro/ Rio de Janeiro, /zâgreb/ Zagreb, /žâpon/ Japan, /ženev/ Genève, /žohânesburg/ Johannesburg, /sârdeni/ Sardinien, /sâkrâmento/ Sacramento, /sâlt leyk siti/ Salt Lake City, /sân ferânsisko/ San Francisco, /serilânkâ/ Sri Lanka, /san peterzburg/ Sankt Petersburg, /san diego/ San Diego, /sengâpor/ Singapore, /siâtel/ Seattle, /seylân/ Ceylon, /sinsineti/ Cincinnati, /fanlând/ Finland, /filâdelfiâ/ Philadelphia, /kâbol/ Kabul, /kâmerun/ Kamerun, /kebek/ Québec, /kopenhâg/ Köpenhamn, /karâci/ Karachi, /keret/ Kreta, /kordestân/ Kurdistan, /kerovâsi/ Kroatien, /kolorâdo/ Colorado, /koln/ Köln, /kelivland/ Cleveland, /kemberij/ Cambridge, /kan/ Cannes, /keniâ/ Kenya, /kozovo/ Kosovo, /koveyt/ Kuwait, /gerânâdâ/ Granada, /goryestân/ Georgien, /gelâsgo/ Glasgow, /gotenborg/ Göteborg, /gotingen/ Göttingen, /lâs vegâs/ Las Vegas, /lobnân/ Libanon, /landan/ London, /losânjeles/ Los Angeles, /lehestân/ Polen, /lisbon/ Lissabon, /lixteneštâin/ Liechtenstein, /liverpul/ Liverpool, /mârsey/ Marseille, /majârestân/ Ungern, /mediterâne/ Medelhavet, /medison/ Madison, /mosko/ Moskva, /mekziko/ Mexico, /melborn/, Melbourne, /memfis/ Memphis, /mencester/ Manchester, /monpelie/ Montpellier, /montreâl/ Montréal, /monte negro/ Monte Negro, /nâpel/ Neapel, /norvež/ Norge, /nešvil/ Nashville, /novosibirsk/ Novosibirsk, /neysân/ Nissan, /nyuzilend/ Nya Zeeland, /vâšengton/ Washington, /vâletâ/ Valletta, /varšo/ Warszawa, /visbâden/ Wiesbaden, /volgograd/ Volgograd, /veylz/ Wales, /vian/ Wien, /hânofer/ Hannover, /herzegovin/ Hercegovina, /helsinki/ Helsingfors, /holand/ Holland, /hend/ Indien, /hendustân/ Indien, /hong kong/ Hongkong, /jaman/ Jemen.

15 b. Lånord

آپارتمان، آدرس، آسپرين، اوپرا، اينترنت، بالکن،
 بلوس، بلوک، بليت، بمب، بنزين، يفتک، پرستيژ،
 پست، پلاژ، پلاستیک، پلاک، پلیس، تراژدی، تراس،
 ترافیک، تراکتور، تراموای، ترانزیت، ترانزیستور،

ترانسپرت، ترانسفورماتور، ترموس، ترموستات،
ترمومتر، ترمینال، ترن، ترور، تروریست، ترومبون،
تریبون، تریکو، تز، تست، تلفن، تلویزیون، توالت،
تیوبلس، دسامبر، دسر، دکتر، دلار، دلفین، دموکرات،
دموکراتیک، دموکراسی، دیزل، راکت، راکتور، رزرو،
رستوران، رمان، ریل، ژله، سپتامبر، سریال، سفلیس،
سکس، سلوفان، سلولز، سماور، سمبول، سمبولیسم،
سمپاتی، سمپاتیک، سمپوزیوم، سناریو، سوپرمارکت،
سینما، سینماتوگرافی، شکلات، فتوکپی، فدراسیون،
فرم، فریزر، فسفر، فلاسک، فوریه، فونٹیک،
فیزیوتراپ، فیلتر، کارامل، کامپیوتر، کباب، کبرا، کت،
کد، کراوات، کرد، کرم، کریسمس، کلاس، کلوب،
کمپوت، کودتا، کیتترینگ، کیک، گالش، گرانر، گرم،
گل، لیبرال، مد، مدرن، مسلم، مسلمان، مکانیک،

میلیگرم، موتورسیکلت نفت، نوامبر، نیکل، وازلین،

واکسن، وتو، هتل، هلیکوپتر، ید، ین، یهود

/âpârtemân/ lägenhet, /âdres/ adress, /âsperin/ aspirin, /operâ/ opera, /internet/ internet, /bâlkon/ balkong, /bolus/ blus, /bolok/ hyreshus, /belit/ biljett, /bomb/ bomb, /benzin/ bensin, /biftek/ biff, /perestiž/ prestige, /post/ post, /pelâž/ badstrand, /pelâstik/ plast, plastflaska, /pelâk/ husnummer, /polis/ polis, /terâžedi/ tragedi, /terâs/ terrass, /terâfik/ trafik, /terâktor/ traktor, /terâmvão/ spårvagn, /terânzit/ transit, /terânzistor/ transistor, /terânsport/ transport, /terânsformâtor/ transformator, /termos/ termos, /termostât/ termostat, /termometr/ termometer. /terminâl/ terminal, /teran/ tåg, /teror/ terror, /terorist/ terrorist, /terombon/ trombon, /teribun/ tribun, /terikol/ trikå, /tez/ tes, avhandling, /test/ test, /telefon/ telefon, /television/ teve, television, /tovâlet/ toalett, /tiubles/ däck utan innerslang, /desâmbr/ december, /deser/ dessert, efterrätt, /doktor/ doktor, /dolâr/ dollar, /dolfin/ delfin, /demokrât/ demokrat, /demokrâtik/ demokratisk, /demokrâsi/ demokrati, /dizel/ diesel, /râket/ raket, /reâktor/ reaktor, /rezerv/ reservation, /resturân/ restaurang, /român/ roman, /rey/ skena, /zele/ gelé, /septâmbr/ september, /seriâl/ tv-serie, /seflis/ syfilis, /seks/ sex, /solofân/ cellofan, /seluloz/ cellulosa, /samâvar/ samovar, /sambol/ symbol, /sambolism/ symbolism, /sampâtî/ sympati, /sampâtik/ sympatisk, /sampozium/ symposium, /senârio/ scenario, filmmanus, /supermârket/ stormarknad, /sinemâl/ bio, /sinemâtogrâfi/ filmindustri, /šokolât/ choklad, /fotokopi/ fotokopia, /federâsion/ federation, /form/ blankett, /ferizer/ frysskåp, frysbox, /fosfor/ fosfor, /felâsk/ termos, /fevrie/ februari, /fonetik/ fonetik, /fizioterâp/ sjukgymnast, /filter/ filter, /kârâmel/ karamell, /kâmpyuter/ dator, /kabâb/ grillat kött, kebab, /kobrâ/ kobra, /kot/ jacka, /kod/ kod, riktnummer, /kerâvât/ slips, /kord/ kurd, /kerem/ kräm, salva, /kerismas/ jul, /kelâs/ klass, /kolub/ klubb, /kompot/ kompot, /kudetâ/ statskupp, /keytering/ catering, /keyk/ tårta, /gâlôš/ galosch, /gerâmer/ grammatik, /garam/ gram, /gol/ mål, /liberâl/ liberal, /mod/ mode, /modern/ modern, /moslem/ muslim, /moslemân/ muslimer, /mekânik/ mekaniker, mekanik, /miligram/ milligram, /motorsiket/ motorcykel, /naft/ olja, /novâmbr/ november, /nikel/ nickel, /vâzelin/ vaselin, /vâksan/ vaccin, /veto/ veto, /hotel/ hotell, /helikopter/ helikopter, /yod/ jod, /yen/ yen, /yahud/ jude.

Vidare skall vi uppmärksamma en persisk ljudregel som säger att ett persiskt ord inte kan börja med två konsonanter. Detta gör att många lånord blir problematiska för många persisktalande att uttala. Vissa har lärt sig att sådana lånord i vissa fall uttalas med två inledande konsonanter, andra har mera svårt att få till ett sådant uttal. Därför kan olika personer ha lite olika uttal. Den första kategorin ord som vi skall öva är därför ord som i persisk skrift börjar med en konsonant följt av /r/ eller /l/.

De personer som tillämpar ett helt persisk uttal skjuter då alltid en vokal efter den första konsonanten. Vissa personer har däremot lärt sig att det i

vissa främmande ord och namn av den här typen inte skall finnas någon vokal mellan de två första konsonaterna.

Den vokal som skjuts in är oftast /e/, men om nästa vokal är /â/ förekommer även /a/, och om nästa vokal är /u/ finns en tendens att uttala ett inskjutet /o/. Här kan man se en tendens till harmoni mellan vokalerna i ordet.

Personer som kan främmande språk och känner till ordens ursprungstuttal kan dock ibland använda ett uttal utan denna inskotts vokal.

15 a. Icke-persiska namn

براتیسلوا، بلاروس، پراک، پرو، فرانسه، فرانکفورت،

/berâtslâvâ/ Bratislava, /belârus/ Vitryssland, /p(e)râg/ Prag, /peru/ Peru, /ferânse/ Frankrike, /ferânkfurt/ Frankfurt,.

Kom ihåg att initialt و och ې alltid representerar konsonanterna /v/ resp. /j/. Dessutom kan و eller ې som står mellan två konsonanter föregås och/eller följas av en icke utskriven vokal och därmed representera /v/ resp. /j/.

Observera också att namn och lånord i persiskan många gånger uttalas med /o/ resp. /e/ medan motsvarande ord i svenskan innehåller /u/ resp. /i/. Detta beror på att dessa ord i svenskan har fått sin form i enlighet med de regler som råder i den klassiska arabiskans vokalsystem.

15 b. Sammansättningar av lånord

Vidare kan två substantiv fogas samman med hjälp av ett e. Detta e motsvarar engelskans *of* eller franskans och spanskans *de*. Dessvärre skrivs vanligtvis inte heller detta e ut. I många fall bildar man dessutom med hjälp av ändelsen *-i/* ett adjektiv av det efterföljande ordet.

کد پستی، کیوسک تلفن

/kod e posti/ postnummer, /kiusk e telefon/ telefonkiosk.

Betydligt svårare blir det naturligtvis för en utlänning att läsa inhemska persiska ord när skriften saknar vissa vokaler. För att underlätta sätter man i läroböcker och ordböcker därför ut små hjälptecken för att markera vokalerne /e/, /a/, /o/.

˘ = e
- = a
◌̣ = o

Vokalen skall uttalas efter den konsonant som hjälptecknet är placerat ovanför eller under.

För att markera att و skall uttalas /o^w/ kan också ett litet ◌̣ /o/ placeras före tecknet و /w/, som i grund och botten representerar det konsonantiska elementet i diftongen, t.ex. دُور /do^wr/ *varv, runt*.

På samma sätt uttalas den vanliga ortografins ِ i en lång rad ord som diftongen /ej/. För att markera detta i läroböcker och ordböcker placeras naturligtvis ett litet ˘ /e/ före tecknet ِ som ju i dessa ord representerar diftongens konsonantiska elementet /j/.

15 c. Läs och lyssna

آدم människa

آمد	kom
آمدَم	jag kom
آمدَن	att komma
آمدَنَد	de kom
آهن	järn
آینه	spegel
آداره	kontor
آدبیات	litteratur
ایوان	terrass, veranda
با هم	tillsammans
بُخُر	ät (<i>imp.</i>)
بَدُو	spring (<i>imp.</i>)
بده	ge (<i>imp.</i>)
برنج	ris
بَرُو	gå (<i>imp.</i>)
بستنی	glass
بسیار	mycket, många, väldigt

بُكُنْ	gör (<i>imp.</i>)
بگو	säg
بگیر	ta (<i>imp.</i>)
بندرت	sällan
بودن	att vara
بودم	jag var
بودند	de var
بهار	vår (<i>årstid</i>)
بی گس	ensam, utan vänner
بی گسی	ensamhet
بیمارستان	sjukhus
پرسید	han, hon frågade
پروانه	fjäril
پنج	fem
پیمانه	mått
تب	feber
ترش	sur, syrlig

تست	test
تشنه	törstig
تکه	skiva
تلخ	bitter, besk, skarp
تمرین	övning
تنبَل	lat
تُند	snabb, fort
تنها	ensam
چادر	slöja; tält
چتر	paraply, parasoll
چرا	varför
چرم	skinn, läder
چهار	fyra
خراب	sönder, trasig
خربزه	honungsmelon
خرس	björn
دامن	kjol

دَر	dörr; i
دَرِيَا	hav
دَسْت	hand
دَفْتَرِچَه	häfte
دُم	svans
دَنَدَان	tand
دَنَدَه	växel
دُنْيَا	värld
دُو	två
دَوِيد	sprang
دَوِيدَم	jag sprang
دَه	tio
دِي	stenbocken (<i>tionde</i> <i>månaden</i>)
دِيدَم	jag såg
دِيدَنَد	de såg
دِير	kloster
رَمَزَان	ramadan

رَنَگ	färg
رُوزِ بَخیر	god dag
زَبَان	språk
زَرْد	gul
زَرَنَگ	duktig, smart
زَن	kvinna
زندان	fängelse
سَادَه دِل	naiv, godtrogen
سَادَه دِلِی	enfaldighet
سَاکِت	tyst
سِتَارَه	stjärna
سُرُخ	röd
سُرُخَاب	läppstift, rouge
سَرْد	kall
سَفَر	resa
سَفید	vit
سَفیر	ambassadör

سَگ	hund
سُم	hov (<i>på häst</i>)
سُنْبُل	hyacint
سَنَگ	sten
سَنَگِین	tung
شَب	natt, kväll
شَبَان	herde
شَتْر	kamel
شَرَاب	vin
شُست	han, hon tvättade
شَش	sex
شَکَر	socker
شَمَا	ni
شِنَا	simning
شَوید	dill
شَهْر	stad
سَیْل	högvatten

فَرْدَا	i morgon
فَرَش	matta
فُرُوشْغَاه	affär, butik
كَبْرِيت	tändsticka
كِتَاب	bok
كِتَابْخَانَه	bibliotek
كَدُو	pumpa
كَرَم	heder
كِرْم	mask
كَشُور	land
كَفَش	sko
كُلَاه	mössa
كِرَان	dyr
كُتْبَه	katt
كُرْغ	varg
كِرْم	varm
كُل	blomma

گَلَو	hals
لَب	läpp
لَوَاش	tunnbröd
مَاندَن	stanna kvar, återstå
مَداد	penna
مَزَه	mossa
مُزَه	ögonfrans
مَن	jag
مَهتاب	månsken
مِی	vin
مِی بُرَم	jag skär
مِی بُرِی	du skär
مِی بُرَد	han, hon skär
مِی بُرِیم	vi skär
مِی بُرِید	ni skär
مِی بُرَند	de skär
مِیدان	torg

مِیْمون	apa
مِی نَوِیْسِم	jag skriver
مِی نَوِیْسِی	du skriver
مِی نَوِیْسِد	han, hon skriver
مِی نَوِیْسِیْم	vi skriver
مِی نَوِیْسِیْد	ni skriver
مِی نَوِیْسِنْد	de skriver
مِیْدَان	torg
مِیْل	lust, behag, önskan
نَدَوِیْد	sprang inte
نَدَوِیْدَم	jag sprang inte
نَمَد	filt
نَمَك	salt
نَوَد	nittio
نَوِشْت	han, hon skrev
نَه	nio
نِی	vass; flöjt

نَيَامَدَ	kom inte
نَيَامَدَمَ	jag kom inte
نَيَامَدَنَدَ	de kom inte
وَ	och
وَرَزَشَ	idrott, sport
وَرَنَ	vikt
وَزِيرَ	minister
وَلَرَمَ	ljum, ljummen
وَلَى	men
هَآوَنَ	mortel
هَزَارَ	tusen
هَشَتَ	åtta
هَفَتَ	sju
هَلُو	persika
هَمَ	också
هَمْسَايَه	granne
هَمَكَلَّاسَ	klasskamrat

هَمَه	alla
هَمِيشَه	alltid
هندوانه	vattenmelon
هَوَا	väder
هَوَايِمَا	flygplan
يَك	en, ett
يَلِدَا	vintersolstånd, midvinterfest

/tanbal/ -[mb]-, /sonbol/ -[mb]-.

15 d. Persiska namn

پَرَوِين، پَيَام، رِي، رَشْت، سِتَارَه، سِيَامَك، شَمْسِي، گُلَنَر،
لِيلَا، مَسِر، مَهْدِي، مُحْسِن، نَادَر، نَسْرِين، هُومَن

/parvin/ kvinnonamn, /payâm/ mansnamn, /rey/ stad med 1,75 milj. inv. på 1600 m. höjd mitt i södra halvan av Iran, 93 mil söder om Tehrân, 50 mil söder om Esfahân, Rej är Irans tredje stad och var en gång Persiens huvudstad, i dag är Rej huvudstad i provinsen Fârs, /rašt/ stad med drygt en halv miljon invånare vid västra delen av Kaspiska havets kust, /setâre/ kvinnonamn, /siâmak/ mansnamn, /šamsi/ kvinnonamn, /golnar/ kvinnonamn, /leylâ/ kvinnonamn, /mesr/ *Egypten*, /mehdi/ mansnamn, /mohsen/ mansnamn, /nâdar/ mansnamn, /nasrin/ kvinnonamn, /human/ mansnamn.

Först i ord markeras dock vokalerna /a/, /e/, /o/, men ett problem är trots det att de alla tre markeras med ett och samma skrivtecken, oftast med tecknet *l*.

Observera särskilt att detta medför att initialt *او* och *اي* inte riktigt alltid representerar vokalerna /u/ resp. /i/. I ett fåtal ord representerar nämligen samma teckenkombinationer i stället ljudkombinationerna /av/, /ev/, /ov/ resp. /aj/, /ej/, /oj/.

Vidare är det viktigt att notera att de allra flesta lånord som i originalspråket börjar med /s/ följt av konsonant förses med ett initialt /e/.

Försök nu själv lista ut vilka lånord som döljer sig nedan och försök uttala orden för dig själv med lämpliga vokaler. Lyssna sedan igenom hela listan och lyssna uppmärksamt för att se om du gissat rätt.

15 e. Namn

ابردین، اتریش، اتیوپی، ادینبورگ، ارمنستان، اروپا،
ازبکستان، اسپانیا، اسپانیایی، اسپیتس برگن، استالین،
استانبول، استرالیا، استکهلم، استونی، اسرائیل،
اسکاندیناوی، اسکاتلند، اسکوپیه، اسلام آباد، اسلو،
اسلواکی، اسلوونی، اکلاهوما، البروس، امریکا، انکوریچ،
انگلستان، انگلیسی، رولینگ استونز

/aberdin/ Aberdeen, /otriš/ Österrike, /etiopi/ Etiopien, /edinburg/ Edinburgh, /arm?e?nestân/ Armenien, /orupâ/ Europa, /ozbekestân/ Uzbekistan, /espâniâ/ Spanien, /espâniâyi/ spansk, spanjor, /espits bergen/ Spetsbergen, /estânbol/ [estâmbol] Istanbul, /ostrâliâ/ Australien, /estokholm/ Stockholm, /estoni/ Estland, /esrâil/ Israel, /eskândinâvi/

Skandinavien, /eskâtland/ Skottland, /eskopie/ Skopje, /eslâmâbâd/ Islamabad, /oslo/ Oslo, /eslovâki/ Slovakien, /esloveni/ Slovenien, /eštutgârt/ Stuttgart, /oklâhomâ/ Oklahoma, /elberus/ Elbrus, /emrikâ/ Amerika, /enkorij/ Anchorage, /engelestân/ England, /engelisi/ engelsk, engelsman, /roling estonz/ Rolling Stones.

15 f. Lånord

اپراتور، اتوبوس، اسپاگتی، استاتیک، استادیوم، استارت،
استامپ، استودنت، استودیو، اسلاید، اکتبر، المپیک،
الیویه، ایدز

/operâtor/ operatör, /otobus/ buss, /espâgeti/ spagetti, /estâtik/ statisk, /estâdiom/ stadion, /estârt/ start, /estâmp/ stämpeldyna, /estudio/ studio, /eslayd/ diabild, /oktoabr/ oktober, /olempik/ olympiska spelen, /olivie/ potatissallad med kyckling, /aydz/ aids.

Svårare är det naturligtvis åter igen att räkna ut vilken vokal som skall uttalas initialt i inhemska persiska ord. För att underlätta sätter man därför även här ut de små hjälptecknen i läroböcker och ordböcker.

15 g. Läs och lyssna

أبر moln
أجاره hyra
أرزان billig
أسب häst
أست är
أستاذ lärare, professor

أفسانه legend, sägen, saga

امام imam

امسال i år

امید hopp, förhoppning

انار granatäpple

اندام kropp

اندیشه tänkande

انگور druvor

ای hallå, hör upp

15 h. Persiska namn

أفسانه، أحمد، أهواز

/afsâne/ kvinnonamn, **/ahmad/** mansnamn, **/ahvâz/** stad i sydvästra Iran med en miljon invånare.

20. Tecknen för ljudet /q/

Vi har nu kommit till det sista ljudet i persiskan. Det är ett lite ovanligare och lite svårare ljud som inte är vanligt i mera kända språk. Det bildas på ett sätt som liknar /g/, alltså genom att luftströmmen täpps till och sedan åter släpps fram med ett litet ”explosionsljud” som resultat. Skillnaden består dock i att /g/ bildas baktill i munhålan genom att tungans bakre del pressas bakåt och uppåt. /q/ bildas i stället genom att tungroten pressas bakåt och neråt så att luftströmmen täpps till en bit ner i svalget.

Uttalet kan varieras dock en del, lite så som uttalet av svenskans sje-ljud varieras mellan olika personer och i olika positioner i ordet. T.ex. uttalar väldigt många detta ljud på olika sätt i orden *sjuk* resp. *dusch*, men man anser ändå att det är frågan om samma svenska ljud i båda fallen.

Först i ord uttals /q/ som en tonande explosiva där luftströmmen stoppas för ett ögonblick. Inuti ord uttalas det däremot som en tonande frikativa med en kontinuerlig luftström. Sista i ord förekommer båda uttalen, men explosivan är vanligast.

I vissa fall blir dock uttalet tonlöst på grund av att det inträffar assimilation med en angränsande tonlös konsonant, t.ex. uttalas */vaqt/ tid* som [vaxt].

Precis som /h/ har /q/ fyra olika former beroende på positionen i ordet.

	sist i ord		inuti ord	
	efter pennlyft	sammanskriven	sammanskriven	efter pennlyft
q	غ	غ	غ	غ

16 a. Lyssna och läs

أَغْلَبَ ofta

بَاغَ trädgård

باغبان trädgårdsmästare

چراغ lampa

دوغ drickjogurt

En blandning av lika delar jogurt och vatten med lite salt tillsatt.

شلوغ trängsel, stökig och högljudd folkhop

مرغ höna

يوغ ok

XX b. Namn

آفغانستان، بغداد، بلغارستان

/âfqânestân/ Afghanistan, /baqdâd/ Bagdad, /bolqârestân/ Bulgarien.

XX c. Lånord

جغرافی، مغازه

/jeqorâfi/ geografi, /maqâze/ affär.

21. Tecken som främst förekommer i arabiska lånord

De bokstäver som gåtts igenom hittills är egentligen fullt tillräckliga för att representera de ljud som finns i persiskan. Utöver dessa används dock ytterligare ett antal bokstäver i ord av främmande ursprung, främst i arabiska lånord. Det beror på att arabiskan har ett antal ljud som saknas i persiskan. Ord med sådana bokstäver har behållit sin ursprungliga stavning. Uttalet har däremot anpassats till det persiska ljudsystemet. Därigenom har vissa persiska ljud kommit att skrivas på flera olika sätt i lånord. Detta rör ljuden /t/, /s/, /z/, /h/, /q/.

/t/ skrivs i ursprungligt persiska ord med tecknet ت (finalt ت), medan det i lånord även skrivs som ط.

ط = t

XX a. Lyssna och läs

طَلَا guld

طُول länge

أَطُو strykjärn

حَطُور hur, hurdan

خِيَاط gård

/talâ/, /tul/, /otu/, /cetur/, /xiât/.

XX b. Namn

خارطوم، فلسطين.

/xârtum/ Khartoum, /fales̥tin/ Palestina.

XX c. Lånord

بطري، سلطان، شيطان، طالب، طالبان

/botri/ flaska, /soltân/ sultan, /šeytân/ satan, /tâleb/ lärjunge, /tâlebân/ lärjungar.

/s/ skrivs i ursprungligt persiska ord med tecknet س (finalt س), medan det i lånord även skrivs som ث (finalt ت) eller ص (finalt ص). Observera att det första tecknet kompletterar serien ت ن پ ی ب.

sist		inuti ord
ث	S	ث
ص	S	ص

Lyssna och läs

ثَلَاث	tredjedel
صَافِي	sil, filter
اِسْتِثْنَا	undantag
تَصْمِيْم	beslut
تَصْوِيْر	bild
خَالِص	ren, netto
فَصْل	årstid
كَثِيْف	smutsig
لَثَة	tandkött
مِثْل	ordspråk, talesätt

XX b. Namn

اصفهان، اندلوٲيا، صربستان، صوفيه

/esfahân/ Esfahan (stad i Iran), /andalusiâ/ Andalusien, /serbestân/ Serbien, /sofie/ Sofia.

XX c. Lånord

صفر

/sefr/ noll.

/z/ skrivs i ursprungligt persiska ord med tecknet ز, medan det i lånord även skrivs som ذ, ظ eller ض (finalt ض).

ذ = Z

ظ = Z

ض / ض = Z

XX a. Persiska ord

ذُرَّتْ majs

ظُهِرْ middag, kl. 12

غَذا mat

كُذِّرَنامه pass

لَذِيذ delikat, jättegott

مَرِيض sjuk

مُواظِب försiktig

XX b. Persiska personnamn

رِضا

/rezâ/ man.

XX b. Icke-persiska geografiska namn

آذربایجان، ریاض

/âzerbâyjân/ Azerbajdzjan, /riâz/ Riyadh.

XX c. Lånord

حححح

/hhh/ hhhh.

/h/ skrivs i ursprungligt persiska ord med tecknet ه، ه، ه، ه، medan det i lånord även skrivs som ح (finalt ح). Observera att tecknet utgör grunden för serien ح، ج، خ.

sist		inuti ord
ح	h	ح

XX a. Persiska ord

حاشا aldrig i livet

حاضر färdig, redo

حال (häslo)tillstånd

حالا nu, för närvarande

حرف ord, samtal

حسود

حسودی

حوری skönhet (*kvinna*)

حولوحوش omgivning

راح väg

سحر solned/uppgång

صبح morgon

صُبْحَانَهُ frukost

صُحْبَتَ samtal

مُحِيطَ miljö

XX b. Persiska personnamn

حَامِدٌ، حَمِيدٌ، فَارِحٌ، مُحْسِنٌ، مَسِيحٌ، وَحِيدٌ

/hâmed/ man, /hamid/ man, /farah/ kvinna, /mohsen/ man, /vahid/ man.

XX b. Icke-persiska personnamn

مَسِيحٌ

/masih/ Messias.

XX c. Lånord

حَلَالٌ

/halâl/ tillåtet.

/q/ skrivs i ursprungligt persiska ord med tecknet غ / غ / غ / غ medan det i en lång rad lånord i stället skrivs med tecknet ق (finalt ق). Uttalet är dock precis detsamma.

sist

inuti ord

ق

q

ق

XX a. Persiska ord

قاشُقُ sked

قالی matta

قَطَه skiva

قول löfte

قیف tratt

آقا herre, farbror (*ej släkt*)

أَجاق kamin, eldstad

أَطاق rum

بُشَقاب tallrik

چاق tjock, fetlagd

چاقالو tjockis

چاقو kniv

چاقى fetma

حَق rätt

صَدَقَه offergåva (åt död), allmosa

طَبَقَه våning, plan, etage

فَقَت bara

قالى matta

قطار tåg

قَلَم penna

قورى tekanna

مَقَالَه artikel, uppsats

XX b. Icke-persiska geografiska namn

افریقا، پرتقال، دمشق، قاهره، قبرس، قرطبه،

قرقیزستان، قزاقستان، قفقاز، مقدونیه

/efriqa/ Afrika, /porteqâl/ Portugal, /damešq/ Damaskus, /qâhere/ Kairo, /qebres/ Cypren, /qortabel/ Córdoba, /qerqizestân/ Kirgizien, Kirgizistan, /qazâqstân/ Kazakstan, /qafqâz/ Kaukasus, /maqedonie/ Makedonien.

XX c. Lånord

پرتقال، پرتقالی، قانون، قایق، قرآن، قهوه

/porteqâl/ apelsin, /porteqâli/ orange, apelsin-, /qânun/ lag, /qâyeq/ båt, /qor-ân/ koranen, /qahve/ kaffe.

Ett annat arabiskt skrivsätt är att sist i ord skriva َ för att markera den arabiska adverbändelsen /an/. Många gånger utelämnas dock det lilla tilläggstecknet, vilket innebär att finalt ا alltså i vissa fall skall läsas som /an/.

XX a. Persiska ord

أَصَا́ över huvud taget
بَعْدَا́ senare
تَقْرِيْبَا́ nästan. ungefär
حَتْمَا́ bestämt, säkert, måste
قَلْبَا́ hjärtligt
لُطْفَا́ var snäll, tack, *please*
مَثَلَا́ till exempel

/lotfan/, /ba'dan/.

Ytterligare ett typiskt arabiskt skrivsätt är att sist i ord skriva ة vilket utläses /tan/. Förpersiskad stavning med ت förekommer dock också.

XX a. Persiska ord

حَقِيقَةً - حَقِيقَةً egentligen

/haqiqatan/.

22. Tecknen för stöt

Slutligen finns ett ljud som egentligen bara förekommer såsom betydelsebärande i ord av främmande ursprung. Det handlar om s.k. *glottal stop*, eller det ljud som i danskan kort och gott kallas *stöt*. Detta ljud skrivs med samma grundtecken som ljudet /q/, men utan den lilla pricken ovanför tecknet.

	sist i ord		inuti ord	
	efter pennlyft	sammanskriven	sammanskriven	efter pennlyft
/’/	ع	ع	ء	ء

I vardaglig persiska uttalas inte denna bokstav. I vårt språk uttalas den efter vokal. Om den inte står intill någon vokal uttalas den så gott som aldrig.

Lyssna och läs

أَعْدَادُ räkneord, siffror

بَعْدُ sedan

جُمُعَةُ fredag

طَبِيعَتُ natur

قَطْعُ hugg, snitt, avbrott

مَزْرَعَةُ gård, farm

XX b. Icke-persiska geografiska namn

عراق، عرب، عربي، عربستان

/erâq/ Irak, /arab/ arab, /arabi/ arabisk, /arabestân/ Arabien.

XX c. Lånord

زعفران، ساعت، شیعی

/za'ferân/ saffran, /sâ'at/ timme, klocka, /ši'i/ shiitisk.

I vissa lånord markeras initial vokal med bokstaven **ع** i stället för med **ا**. Även ovanför denna bokstav anges vokalerna /a/, /e/, /o/ med hjälp av de små hjälptecknen.

periska ord	vissa lånord	initialt
آ	عَا	/â/
او	عَو	/u/
اي	عَي	/i/
أ	عَا	/a/
اِ	عَا	/e/
أَ	عَا	/o/

XX a. Persiska ord

عَادَت vana

عَالَم värld

عَدَد siffra

عَصْر kväll

عَكْس bild

عُمُومِي allmän

I vissa lånord markerar initialt **عِي** en diftong med konsonanterna /j/.

عيب

عيد

XX b. Persiska personnamn

علی

/ali/ mansnamn.

XX c. Lånord

عسعع

/xxxx/ xxx.

Ett par andra arabiska skrivsätt är också ganska vanligt förekommande.

Ett av dem är att sätta ett litet ء, ovanpå vokalerna ا, و, ي (varvid ي förlorar sina prickar). Detta lilla tilläggstecken kallas *hamze*. Kombinationen اء står för /a'/ eller ibland /'a/, وء står för /o'/, medan ئء bara står för /'/, /â'/ respektive /u'/ skrivs alltså اء respektive وء inuti ord och اءء respektive وءء i början av ord.

Dessutom används آ inuti ord för att återge /'â/.

XX a. Persiska ord

مُطْمَئِنٌ säker

/motma'en/.

I icke-arabiska lånord föredras ئ framför ء.

XX b. Icke-persiska geografiska namn

بُمبَئِي، بُونُوسِ آيِرِس، سَائُوپَاؤُولُو، سَوِيد، سَوِئِيس،

سَؤُول، نِيَوَاورِلْآن، وَنْزَوِئْلا

/bomba'i/ Bombay, /bu'enos âires/ Buenos Aires, /ʒu'iel/ juli, /sâ'o pâ'olo/ São Paolo, /su'ed/ Sverige, /su'is/ Schweiz, /se'ul/ Seoul, /no'el/ jul, /nju orle'ân/ New Orleans, /venezu'elâ/ Venezuela.

XX c. Lånord

تَاتَر، تَتُورِي، ژَوِئِيه، سَانَس، كَاكَاؤُو، نَوِئِل، نَتُون

/te'âtr/ teater, /te'ori/ teori, /ʒu'ie/ juli, /se'âns/ föreställning, akt, /kâkâ'o/ kakao, /no'el/ jul, /ne'on/ neon.

Samma tecken kan användas för att markera tillägg av attributsmarkören /e/ efter ord som slutar på vokalen /e/. Uttalet blir då /eje/.

Vidare har persiskan långa konsonanter, precis som t.ex. svenskan, finskan och italienskan. Inte heller dessa långa konsonanter markeras normalt i ortografin. För att underlätta för utlänningar och skolbarn sätter man även här ut ett litet hjälptecken i läroböcker och ordböcker.

$$\begin{aligned} \overset{\sim}{} &= \text{lång konsonant} \\ \overset{\sim}{\text{a}} &= \text{lång konsonant} + a \\ \overset{\sim}{\text{e}} &= \text{lång konsonant} + e \\ \overset{\sim}{\text{o}} &= \text{lång konsonant} + o \end{aligned}$$

18 a. Persiska ord

أَذِيَّتْ pina, plåga, besvärande
عَكَاسْ fotografering, fotoaffär
أَمَّا men
أَوَّلْ första
حَلْ lösning
دُومْ andra
سَدْ damm, fördämning
سَمْ gift (*subst.*)

سَيَّارَه	planet
مَتَّأ سَفَانَه	tyvärr
مَحَلَّ	plats, ställe
مُرَبَّآ	sylt, marmelad
مُعَلِّم	lärare
مُفْتَش	förhørsledare

/aziyyat/, /ammâ/, /avval/, /dovvom/, /sadd/, /samm/, /mahall/, /mo'alleh/.

XX b. Icke-persiska geografiska namn

عَمَّان، كَلِكْتَه

/ammân/ Amman, /kalkatte/ Calcutta.

XX c. Lånord

حَمَّام، زَمَرَد

/hammâm/ bad, badrum, /zomorrod/ smaragd.

24. Stumt /v/

När teckenkombinationen **خو** förekommer i början av ett ord uttalas i en rad fall inte **و**. Oftast inträffar detta före ett följande **ا**. Detta kan markeras med ett hjälptecken som ser ut som en liten ring och placeras ovanför den stumma bokstaven.

19 a. Persiska ord

خواب sömn
خواهر syster
خویشاوند släkting

/xâb/, /xâhar/.

19 b. Böjning av verb

Eftersom två mycket vanliga verb innehåller ett stumt /v/ skall vi passa på att begrunda det viktigaste av den förvånansvärt enkla verbböjningen.

Infinitiven slutar alltid på **-an**.

خواندن att läsa
خوابیدن att somna

/xândan/, /xâbidan/.

Om infinitivändelsen avlägsnas får man 3 person singular imperfekt. Till denna form lägger man personändelserna

1 p sg	2 p sg	3 p sg	1 p pl	2 p pl	3 p pl
-am	-i		-im	-id	-and

خَوَانَدَمَ jag läste

خَوَانَدِي du läste

خَوَانَد han, hon läste

خَوَانَدِيم vi läste

خَوَانَدِيد ni läste

خَوَانَدَنَد de läste

خَوَائِدَمَ jag somnade

خَوَائِدِي du somnade

خَوَائِد han, hon somnade

خَوَائِدِيم vi somnade

خَوَائِدِيد ni somnade

خَوَائِدَنَد de somnade

*/xândam/, /xândi/, /xând/, /xândim/, /xândid/, /xândand/,
/xâbidam/, /xâbidi/, /xâbid/, /xâbidim/, /xâbidid/, /xâbidand/.*

Om man vidare avlägsnar imperfekmarkören **-id-**, **-d-** eller **-t-** får man presensstammen. För att bilda presensformerna lägger man till denna stam förstavelsen **mi-** som betecknar pågående handling samt personändelserna

1 p sg	2 p sg	3 p sg	1 p pl	2 p pl	3 p pl
-am	-i	-ad	-im	-id	-and

می خوانم jag läser

می خوانی du läser

می خواند han, hon läser

می خوانیم vi läser

می خوانید ni läser

می خوانند de läser

می خوابم jag somnar

می خوابی du somnar

می خوابد han, hon somnar

می خوابیم vi somnar

می خوابید ni somnar

می خوابند de somnar

*/mi-xânam/, /mi-xâni/, /mi-xânad/, /mi-xânim/, /mi-xânid/, /mi-xâinand/,
/mi-xâbam/, /mi-xâbi/, /mi-xâbad/, /mi-xâbim/, /mi-xâbid/, /mi-xâband/.*

Konjunktiv-konditionalis bildas på samma sätt som presens men med förstaveln **be-**.

بخوانم	jag skulle läsa
بخوانی	du skulle läsa
بخواند	han, hon skulle läsa
بخوانیم	vi skulle läsa
بخوانید	ni skulle läsa
بخوانند	de skulle läsa
بخوانم	jag skulle somna
بخوانی	du skulle somna
بخواند	han, hon skulle somna
بخوانیم	vi skulle somna
بخوانید	ni skulle somna
بخوانند	de skulle somna

/bexânam/, /bexâni/, /bexânad/, /bexânim/, /bexânid/, /bexânand/,
/bexâbam/, /bexâbi/, /bexâbad/, /bexâbim/, /bexâbid/, /bexâband/.

Imperativ singular är lika med stammen i konjunktiv-konditionalis utan någon personändelse.

بخوان læs!
بخوان somna, sov!

/bexân, /bexâb/.

XX b. Icke-persiska geografiska namn

عمان، كلكته

/ammân/ Amman, /kalkatte/ Calcutta.

XX c. Lånord

حمام، زمرد

/hammâm/ bad, badrum, /zomorrod/ smaragd.